

619
1996

№ 6 1996 (685)

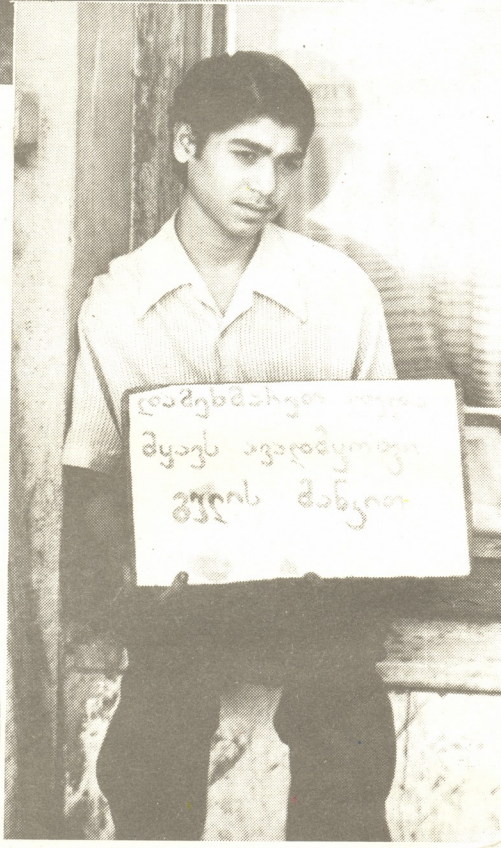
ცენტა

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

ძლის გენერატორები

ამბები, ამბები, ამბები...

Լամբիսճիցո Խոյն
Ձյանն սջոճմյոջո
ջրոն ժանյոտ

ყრველთიერი საზოგადოებრივი
კოორდინირი და სალიბერალური
სამხმარე ჟურნალი

დროება

შინაარსი

ჯანსუღ ჩარკვიანი. ბიძია,
დავეხმარე რაა?

ბიძი მარუაშვილი. ბანა,
ყველაფერი რაჲ კვლეა,
კამინდარი დასაქმონია?

მარიონ დონაქოვი. შუაუ-
ღუდაჲ თაჲსიუღუდაჲ.

ფრანგული ზღაპარი. გვი-
ონლა.

სამედიცინო ლექსები.
წუნუ ველაჲმ. ერიწული
სიმღირის საპირკაული.

წუნუ კუპრეშვილი. ის
ჲმარ თორმეტი წლისაა.

ანდრე ცისკარიძე. ბერა-
ნელი იქსაჲთი საკუთარი
ქვემტრონიერობის ყიდი.
ან?

ვსილ ვეხტაჲმ. თეთრად
ყვარდა მახროლია.

ჲამილა ლაქერბაია. მარ-
თული ბაღების ვეხტინაჲ.

ვსილ შუჲშინი. ბორა
(მოსტროვა).

ველა სანიტია. ტრაგედია
ის მიჲზეჲ დღეჲდა უცნო-
ბია.

აბაჲბი, აბაჲბი, აბაჲბი...
საორტული კალიფორსკო-
პი.

ნავი რატიშვილი. ოთხი
წლის ნინოს კერსონალ-
რი ბაჲოჲჲა.

სარდაქიმი კოლჲბია:
ჯანსუღ ჩარკვიანი—თამარჯოგობაძე,

ბუნარა ბახტაჲმ—კასუხისმგებელი
რადამტორი, ვსილ ვეხტაჲმ, ნაბა
თათარაშვილი, ჲარაბა ჲაჲნარეშვი-
ლი, თედო ნინია, დინარა ნოდია
(მხატვარი-რადამტორი), ელდარ ჲუნ-
გაშაია, ჲარაბა ჲარამთალი, თამარ
ბუნარა.

დღევანდელ საქართველოში არ არსებობს უფრო შემზარავი სამი სიტყვა ერთად ნათქვამი, — „ბიძია, დავეხმარე რაა?“

კაცი მოწყალეებს სიხარულით უნდა გასცემდეს, „მივიღო ღვთის-მოსავს და ნუ შეეწევი ცოდვილს, — „კეთილი უყავი თავმდაბალს და ურთიანდელის ნურაფერს მისცემ, დაუკავე მას ჰური და არ მისცე, ორმაგ ბოროტებას ჩაიდენო“, (სიბრძნე ზირაქისა). მაშ, რა ექნათ, ამ დაულაგებელ, დახლენილ, კერათაყვანისმცემლებით და იეღო-ველებით გატენილ საქართველოში? ვით გავარჩიოთ, ვინაა ღვთის-მოსავი და ვინ ცოდვილი? ან ჩვენ, უფორანი და ღატაკანი ვინა ვართ? ვის რა მიეცეთ? იცის კი ბოროტების ჩაიდენმა, რომ ბოროტია? სად დაიკარგა თავმდაბალი ქართული კაცი? როცა ქვეყანა აირევა და ძმა ძმას მოსაკლავად გაიმეტ-

ჩემმა თაობამ მძვინვარე ომი განვლო, დიდი ომი, სამამულო თუ არა, მსოფლიო ომი ზომ ერევა? აი, გაჭირვება მაშინ გენახათ... სა-მასი გრამი ჰური ერთ კაცზე და კი იყო, ხანდახან „სამსასაც“ გვირეგებდნენ. მე, ათი წლის ბიჭი, ხა-მთის კუნავეტ ღამეში, დილის-კითხ — ხუთ საათზე მაინც ვდგებო-დი, რომ „ზემელზე“, მოსკოვის ქუჩაზე ნავთის რიგში ჩავედგარი-ყავი. ჩემნაირი ბევრი იყო მაშინ, ბევრი ყმაწვილი, რომლებსაც მკლავზე ცარციით № 100 — ან 95 ეწერა, უფრო ხარამაცებს 200-დან 250-მდე.

მე რომ აღრე ვდგებოდი ის კი არაფერი, მთავარი ის იყო, რომ ჩემი დილის ხუთ საათზე სახლი-დან გასვლა დელჩემს წუთითაც არ ენაღვლებოდა, სწამად, რომ მის შვილის თითსაც ვერაფერს და-აკარებდა. ასე გაგვიწოდა ერთმანე-

ბიძია დავეხმარე რაა?

ბებს, როცა განუკითხობაა, უფა-ლი ყველას ერთნაირად მიაგებს სასყელს.

მტერს და მოყვარეს ერთმანეთი-საგან ვერ ვანსხვავებთ. ქვეყანა გველით დავესლილს დაემსგავსა, ჩვენი ძალ-ღონეს აღმატებულმა ტვირთმა დავეღალა და არც იმას ვაცლით, ვისაც ხელეწიფება და შეუძლია ამ ტვირთის აწევა... და-ვეღალა პირველობისაჲ ღღრღი-ლი, ქუჩებში კი უსუსურად და-ლოლაჲს სამი სიტყვისაგან შემე-დარი ქედწახრილი თხოვნა: „ბი-ძია, დავეხმარე რაა?“

ვიცი, რომ ძალიან გვიჭირს, მა-გრამ ამ უღრესად დიდ გასაჭირში ჩვენი განდგომა და უსულგულო-ბაც ზომ არ ურევა? იქნებ, ჩვენი საკუთარი უბედურებაც არის ეს სამი სიტყვა?

უამრავი შეკითხვა დაუსვამად ჩემთვის:

- ვის დავეხმაროთ?
- რატომ უნდა დავეხმაროთ?
- როგორ დავეხმაროთ?

თი, უფროსი უმცროსის ქომოგი იყო, ისე, ჩვენში დარჩეს და კანონის რიდიც ჰქონდათ, იქნება, შიშით, მაგრამ რაც ვინდათ ის და-არ ვით, ვინდ რიდი, ვინდ შიში, კანონი კანონობდა. კანონის მოქ-მედება გააფრთხილებულია იქ, სადაც ყველას და ყველაფერს, თავის სა-ხელი ჰქვია: ასე იყო მაშინ: მი-ლიციელი მილიციელი ერეკა, ყა-ჩაღს ყაჩაღი, პოეტს პოეტი და მო-სწავლეს — მოსწავლე. მთელს „ვერაზე“ და „ზემელზე“ ორი ნარ-კომანი დაძვრებოდა, ჩვენ მათ ვიც-ნობდით, მორფინისტებად იყვნენ მონათლულნი და ვერადებოდით, ისინიც გვერიდებოდნენ.

ყველაფერს რადან თავისი სა-ხელი ერეკა, ამდენად კრიმინალ-ურ სამყაროსთან ბრძოლა ადვილი იყო. როგორც ზემთი ვთქვი: ყა-ჩაღს ერეკა ყაჩაღი და პოლიცი-ელს — პოლიციელი, დღეს, თურ-მე შესაძლებელია: ყაჩაღი გახდეს პოლიციელი, ხოლო პოლიციელი კი ყაჩაღი, მიდი და ექებე ვინ ვინ არის.

გაგვიყვანა ყველას ჯუნგლის კანონი, იქ არც პარლამენტს მკვათ და არც სხვა ვინმე კანონმდებელი, მაგრამ იქ ყველაფერი რიგზეა, რატომ? იმიტომ, რომ ლოზუნგში მქვია, ვეფხვს - ვეფხვს, მაიმურს - მაიმურს და გველს - გველს. არავის გაუგია ვერ ჯუნგლებში, ლომი მაიმურს გამბლანდროს, ან ვეფხვი გამბლანდროს გველი, ასე მხოლოდ ჩვენში ხდება, ადამიანებში. ერთმა სულელმა ბავშვმა უპირავე უფროდელი სასწავლებლებს ერთი მათგანის სრული კურსი ერთ წელიწადში დახურა და ახლა „იურისტი“, იბრძვის პოლიციამო მოსახვედრად. სანამ ვეღვის და ვეღვაფერის თავის სახელი არ დაერქმევა, არაფერი ჩვენს საქართველოს არ უშველება.

იმ დღეს, ქალაქის პოლიციის უფროსთან, გენერალ დემურ მიქაძესთან ესუბრობდი, გამიგრძობა მისგან ტელევიზიით ათასჯიზის ნათქვამი: „მძია, ბუფს ვაკეთებ, შეიქმნა რწმუნებულთა ინსტიტუტი, ღამის პოლიცია, ცვილობით ძნელად აღსაზრდელებთან მამშვიდულირ ძაფების გაბმას, მაგრამ სადა საზოგადოებრივი აზრი? სად ნახეთ მართო დარჩენილი პოლიციელი? ერთად ზომ არ ჯოდა ამ საშვილიშვილო პრობლემის გადაწყვეტა? მოთხრა და კიდევ ერთხელ დავეუფრო, არ შეიძლება პოლიციისა და მოქალაქეების, - ხალხის ცალ-ცალკე ყოფნა. მერწმუნეთ, ჩვენში ასეა, პოლიციელი რომ დამნაშავეს მისდევს, ჩვენ პოლიციელს ფეხს დავუდებთ და დამნაშავეს გაუპკეეთ, ჩვენ ვერ მოვიცალეთ საზოგადოებრივი აზრის შესაქმნელად.

ამასწინათ, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში საზოგადოებრივი აზრის ინსტიტუტის კრება ჩატარდა, ბევრ რამეს ნათელი მოეფინა, დახაც უნდა აღსდგეს ვეღვა ინსტიტუტი, რომელიც ჩვენ შველი აზროვნებისა გვეკონია, არადა სწორედ ამ ინსტიტუტების შექმლა გადარჩინონ ჩვენი ზეადინდელი დღე.

და ისმის ქუჩებში სამი სიტყვისაგან შემდგარი თუ შეკრული ამაზრუნე ნაერთი: „ბიძია, დამეხმარე რაა?“ ვისაც ფული აქვს და ასე თუ ისე წირა-კითხვაც იცის, მწერლობა მიიხდილა და წიგნი გამოსცა, ვისაც წიგნი არა აქვს, იმ კარგი მწერლის წიგნი არ გამოეცა.

შეხვედრე გართ გაწყობილ დახლებს, ვისა წიგნები იყიდება? ვინ

არაინ ისინი? რა უნდა ისწავლონ ჩვენმა შვილიშვილებმა იმ აბღოვლით მწერლებსაგან?“ არც არაფერი და ჩვენი უვითხური და გაუნათლებელი ბავშვების თაობა უქნაში გავიდა. შორს წაიფიცივს სასაზღვრო ფიქრი, მიპარავის, რაც დაიკარგა, დაიკარგა ურთიერთობა, დაკარგეთ ერთმანეთი, დაიწყეთ ტკობა საკუთარი თავით, საკუთარი ოჯახით, ექიმდექი, რომ „ლიფტბტ“ ჩვენი არ გვეკონია (იგი ზომ რამდენიმე საერთულს ემსახურება) ჩვენი არ გვეკონია და რას ვშვებთ? ყოველ შემთხვევაში, იმას, რაც საინფორმაციო უნდა გააკეთოს და არა საკუთარი ოთახში. კაცო კაცს გადავკვიდეთ, შშობელი შვილს, დედამამიშვილები ერთმანეთს, დავაქუმცაქეთ და დავხვედრე საშშობლო, ახლა ამაზე ლაპარაკის დრო არაა, მაგრამ ქართველი ხალხის შეგნებულმა ნაწილმა ერთხელ აუცილებლად უნდა მოიკლოს იმ ნაიბარალთა გამო, რომელთაც დამკვეთს საქართველო ზემოურქვემოურებად.

ცუდად ვართო, გვემაო, ვინც ამ სიტყვებს აღფროვანებითა და სისარულით ამბობს, იმას პირში მოხაზლი და ვეტყვი: ცუდად ვიქნებით მანამ, სანამ ჩვენი ცუდად ყოფნა თქვენიანებს გაუნარღებათ, ცუდად ვიქნებით, მანამ, სანამ ქართველთა სისხლისმშობლის ბასკავითა და ღუდავივის სურათები ცაში გექნებათ ატყორცნილი, ცუდად ვიქნებით მანამ, სანამ პატრიის არ მივაგებთ საქართველოს პატრიარქს, უწმინდესსა და უნეტარესს ილია II, ცუდად ვიქნებით მანამ, სანამ უსინდისო მკვლელებს „სინდისის პატიმარდ მონათლავთ“, ცუდად ვიქნებით მანამ, სანამ მზარში არ დავუდგებთ საქართველოს პრეზიდენტს!

მინდა დაუბრუნდეს ისეც იმ სათქმელს, ისეც იმ საცოდავ „სამ სიტყვას“ - „ბიძია, დამეხმარე რაა?“ ამ სამი სიტყვის უკან გამოიბრძმედილი და ბიროტიც მათა დასა, მათხვრობით გამდიდრებულნი მათაა.

თუ იმ მსოფლიო იმის დროს, თბილისში ქართველ მათხვარას თბიქმის ვერ შევხვდებოდი, მამ დღეს რამ გაამათხვორა ამდენი ყმაწვილი? მე ქართველზე მოგახსენეთ, თორემ იყვინ რუსეთიდან გადმობეჭვილი მათხვორები და მამაწაწალები, რომელთაც თბილისში მტხვორებნი თავისას მიაგებდნენ შეძლებისდაგვარად. ჩვენი ბავშვები ჩვენმა უყურადღებობამ

გამამათხვორა. იმ დღი იმის დროს, ოჯახებში, ნათესავები, ერთმანეთის უკლიდნენ, ლუკმას ყოფდნენ, მეტხვრელთა ხელშეწყობა თვითმზანი იყო.

დღეს, საქობავია, ვინ ფიქრობს ჩვენს სკილებზე? ვინ ფიქრობს მათ ზეადინდელ დღეზე? (ჩე უპატრონი ბავშვთა სახლებს არ გვეულისხმობს იქ გამოჩნდა მამგებრალი, ამამეც უნდა დაიწეროს)... თუ ვინმეს ვინმეს დახმარების ზეღა გაუწოდა, იმწუთმევე პარალმენტარობა მიიხდილა, რამდენი ეკლესია ამენდა, ღმერთი შეწყვეტ ეკლესიითა მშენებლებს, ნაწილი ტარებისა ქრისტესმეირი სიყვარულითა ამენებული - აღდგენილი, მაგრამ დღეს რისთვის შეჩრდად სამების ტაძრის საკურნის მშენებლობა? ზომ არ აჯობებდა ტაძრის მშენება არჩვენებამდე ერთ-ორი წლით ადრე დავეყწო? იქნებ, სწორედ მაშინ გამოჩენილიყო რომელიმე პარლამენტარობის მამიბეული და ტაძარსაც სამეფლი დადგობოდა? ვეღვაფერო ერთმანეთთა გადაჯაჭვული, რას ვიზნათ, ვერ გამოდგა ბიზნესმენთა უმრავლესობა დიდი რუსთველის სიტყვაზე მავალი, რასაცა გასცემ შენია, რას არა, დაკარგულაა... „ბიძია, დამეხმარე რაა?“ ამხმურენია ამ სამი სიტყვის ერთობა და შინაარსობრივი დატყვიობა.

იქნებ, ჭკუის მოყუნებით და სანამ დღევანდელ „ქუჩის ბავშვები“ მთლად ხელოდან არ წასულან და არ გაყარდებულან, სანამ არ მოსულან და ბუერის არამდნაშორენ ფული ძალით არ წაუღიათ, იქნებ, მანამ გავეჩენილა სურვილი დახმარებისა? იქნებ, რაღაც ფონდც უნდა შეიქმნას, რომელსაც „თაობის გადარჩენის ფონდი“ დაერქმევა? იქნებ და იქნებ, ქვეყნა კი ვეღულებო...

გავსოვდგეს, გამათხვორებულ „უშტესობას“ სძულს არაფრის მაქნისი მდიდარი „უშტერესობა“, უფრო ღრმად ჩაუხებლით საკუთარ გულში, ნუთუ სრულებით არ ვეტყვიკა ეს სამი სიტყვა: „ბიძია, დამეხმარე რაა?“

ახლა ისიც ვთქვათ, მთელი ქვეყანა რომ სიტყვა „კიავი“ ხმარობს, რა არის სიტყვა „კიავი“? ესე იგი იგივე „ქეიფი“? რა და სულის დაქამყოფილება, ჩვეულებრივიდან უფრო შორს წასვლა, უფრო ირიალურში, ეს „კიავი“ თუ „ქეიფი“, უპირველესყოფილა, ყმაწვილებში ჩნდება, ვარდა მავალ ასაკში, როცა სწრაფვა დამოუკიდებლობისაკენ წინადობათა

და ბარიერთა გადალახვას მოითხოვს, მით უმეტეს მაშინ, თუ ქვეყანა გაჯორებულია და ჩამოყალიბების პროცესშია.

ქუჩა-ქუჩა დაეხეტებინა ჯგროვად, ეგრეთ წოდებული, „სამძიროდ“ ხოლო ჩვენ ვუყურებთ მათ სისასტიკეს და გულურჯავილივს გამბოთს: „დრომ მოიტანა ეს ყველაფერიო“, რა მოიტანა დრომ? საკუთარი დღეის განება დრომ მოიტანა? ბიჭი რომ ქუჩაში გოგოს გაღაბავს, დრომ მოიტანა? არა ბატონო, ასეთი სისასტიკე მუდამ იყო ბოროტი კაცის გულში, მაგრამ დღისის ნებით სიკეთე იმარჯვებდა. დღეს თუ ქუჩაში გასულ ამ გოგო-ბიჭებს ხელი არ გაუწოდებდეთ და ყურადღება არ მიუქცევით, ხვალინდელს საქართველოს თავიანთი, ჩათვალეთ, რომ აღარ იარსებებს.

იმ ძველ „ამხანაგობაზე“ უარესად დღეს „ბატონი“ ფლერს, ყველა მკვლელსა, და ნაძირალას ბატონობით მიემართავთ, ვითომ ეს-ც ვითკურ ნორმებში შეიღეს? იქნებ, ვისმე ჰგონია, რომ თბილისის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლე, მომავალზე დიდი ფიქრისა და ზრუნვის შედეგი არ იყო?

ბავშვს და კვიძრად, მოზარდს, შემახებდა სჭირდება, თავის გამოჩენა, თავისი თეატრი და თავისი დროს სატარებელი ადგილი, ამიტომაც არსებობდა „მოზარდმაყურებელთა“ თეატრი.

მოზარდი ამაყია, მისი სული უფუაია, წინათ იცოდნენ, ვინ იყო ძნელადღასზარდელი და იმ ბავშვს განსაკუთრებით ექცეოდნენ. ბავშვს ბავშვი რომ წაეპართათ, წართქულეს კი ვერ მივეციტ რწმენა, არა ხატე, არა სანიფთო, არა ტაძარი, არა მეუფე და გადგა ბავშვი ქუჩაში.

განა, ცუდი რა მოხდა, რომ პიონერთა სასახლეში აღიზარდნენ: რეზო თაბუკაშვილი, ითარ მედიანეთუხუცესი, ითარ ჭილაძე, კიდევ უამრავნი.

ან იმით რა დასაძაღ, რომ ამ სასახლეში გაზრდილმა ცერზე შემდგარმა ბიჭებმა შორს გატყორცნეს საქართველოს სახელი? ამ სასახლეში რომ გოგო-ბიჭები იწერთნობდნენ, დღეს საქვეყნოდ ცნობილი აკადემიკოსები არიან. (ნამდვილად აკადემიკოსებს მოვახსენებთ).

ჩემი თაობის პოეტებს განსაკუთრებული აუდიტორია ჰყავდა „სასახლეში“ ჩვენ სწორედ ამ აუდიტორიასთან გვექართვებოდა ახალი ლექსის კითხვა.

ჩვენ, ვერცხოვდებულები, „თავისუფალ საქართველოში“ თითქოსდა კომუნისტური სულისკეთების გამო, უარყვავით თითქმის ყველაფერი, რაც მოზარდის ამაყს სულს დააკაყოფილებდა, უარყვავით „ოლიმპიადები, სპორტულ შეჯიბრებანი, ბავშვთა შემოქმედებითი კონფერენციები, პიუზიის დღე, დიდი კლასიკოსების საღამომები მათივე კუთხეებში, დაიპირავა სისხარული. ჩემს თაობას თავისი ნიჭის გამოვლენის სურვილიც ჰქონდა და საშუალებაც...

ახლა იტყვიან, მაშინ ყველაფერს მთავრობა აღინანებდაო, დღეს რა პქნას იტყვამა თაობამ, ვინ დააფინანსოს? ერთი ქუჩადა დარჩინა და ის ავადსახსენებელი „ღამის ბარების“ მსგავსი, საღაც ამორალური სული ზემოთს. გამოეცხადეთ, დღეს საქართველოს შინ და გარეთ 25.000 მილიონი იცავ მაინც ჰყავს, ნახვარმა რომ ევატყავოს და შექქნის „ფორნი თაობის გადარჩენისა“, მათხოვარს კი არადა მომავალ ნარკომანიასაც ვხას ავადღებურით, დღევანდელი ქუჩაში გასული მოზარდი საქაოს შემობრუნდება.

უამრავის თქმა შეიძლებაო, რომ ქართულ მწერლობას წიგნის გამოცემა შეუძლია.

განა, რა ბოროტებასთან გვეკონდა საქმე, როცა პოეტი სკოლაში თავის მეთხველებს ხვდებოდა? განა, ასე არ ვხვდებოდით ქართველ მწერლებს? ასე არ დავდევდით კულში ჩვენს საყვარელ მახსიობებს?

ერთხელ, ერთ დიდ მიტინგზე ერთმა კაცმა ასეთი უცნაური ლოზუნგით მიმართა მონაწილეებს:

„წინ, ილია ჭავჭავაძისაკენ!“

იქნებ, მართლაც უკან უნდა გავიხედეთ, რომ წინ ვიაროთ?

მე შენატრება თბილისის ქუჩებში — მენატრება თბილისის ქუჩებში სეირნობა და გამარჯობის თქმა, ქუჩა ჩვენი გამზრდელი იყო სკო-

ლასთან ერთად, მშობლებთან ერთად, ჩვენ, მეგობრები ერთმანეთის ვზრდობით...

ჩვენ რომ „ქუჩისშვილები“ ვიყავით, ისეთი ქუჩისშვილი იქნება პოეტი ვერცხვილი ქუჩისშვილიც არ იყო, მაგრამ რაში გამოიხატებოდა ჩვენი ქუჩისშვილობა? რაში მანსსავე აკადემიკოსობაში, ქუჩის თავისი კანონები აქვს, დაუწერელი კანონები, ქუჩაში დაღეს ყველა: ცუდიც და კარგიც, უხეირო და ზნეკეთილიც, ვით უნდა შეიცინო ისინ? ჯერ შენი თავი უნდა შეიცინო ქუჩის ფონზე, მერე ისინი უნდა განასხვავო ერთმანეთისაგან, ეს ყველაფერი კი შემუშავდა: მასწავლებელს, მშობელს, სკოლას, მოსწავლეთა სასახლეს, თეატრს, მწერლობას, ხოლო თუ ჩვენ უარყვავით მწერლობა, უარყვავით თეატრი, მოსწავლეთა სასახლე და სკოლა, ხოლო მასწავლებელიც გაეფიცი თავისსავე მოსწავლეს, ყველაფერი დაიღუპება... ხმა ამოიღეთ, ფულიანი კაცებო, ხმა ამოიღეთ, საქართველოსთვის თავდადებულნი! ერთი სამი წელი კიდევ გაიჭირვებთ ას-ასი ლარი მოაკვეთით თქვენს მილოჩხებს და დღევანდელი ქუჩის მოზარდი თაობა გადარჩება, ხოლო უკვე გაზრდილებს უშვებლის ერთი კანონი უთხოვრებელი სიტყვა, კანონი ჰქვია ამ სიტყვას!

მანამდე კი — „ტირილში წასვლა სჯობს ღზინში წასვლას, რადგან იქ არის ბოლო კაცისა, ცოცხალმა კაცმა ეს ყურად იღოს“ (ეკლესიასტე).

რუსთაველისა და დავით აღმაშენებლის გამზირზე, ქაშუეთისა და სიონის ახლოს, ილიასა და აკაკის ძეგლთან ისმის სამი ამაზრზნეი სიტყვა — „ბიძია, დამეხმარე რაა?“

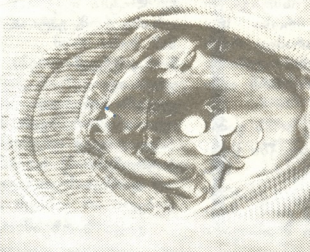
რა ქნათ, არ დავეხმაროთ? როგორ დავეხმაროთ?

მაგრამ დახმარება რომ აუცილებელია?

ადამიანებო, იღუპება საქართველოს ხვალისდელი დღე, დავებნო ერთმანეთს, ნუ დაუჯერებთ კეთილშეგონებულსა და გამდგარ პოლიტიკოსებს, დავებნოთ ერთმანეთი. ერთიც უნდა ვთქვათ, სიყვარული სიყვარული სივის და საჭიროა რაღაც მოვიკლოთ, თურმე ძალიან მთავარია გენიალურად ნათქვამი:

„რასაცა გასცემ შენია, რას არა დაკარგულია“.

ფულიანი ჭკვიანებო, ერთხელ მაინც დაუჯერეთ დიდ შოთა რუსთაველს.

18908

ბანა, ყველა რაც ძველი, კაცობისგან დასანუნია?

ჩვენი შეიდათეულ წლიანი უთავბოლო ექსპერიმენტის გამო სსრკ ტერიტორია გადაიქცა იმ ადვილად, სადაც სხვათაშორის მოპყავდათ სარწო-საბადელი, არსებითად კი მილიტარისტული ინფლტრალიზაციის პროცადრში იყო. სწორედ რომ მილიტარისტული და არა სოციალისტური ინფლტრალიზაციის, რადგან ინფლტრალიზაცია ვითარდებოდა არა პროგრესისათვის, ადამიანის შრომის შემსუბუქებისათვის, არამედ მალმომრეობითი დესპოტიის დასაცავად.

ასეთი პოლიტიკა რომ საბოლოოდ უმდიდრეს ქვეყანასაც ძირფესვიანად მოსპობდა და მიწას გაატალიებდა, უეჭვო იყო. არ შეიძლებოდა ეს საქართველოს რჩეულ მფილთ არ ევრძინოთ და მის აღსაკვეთად ძალისხმევა არ მიეძაროდა, მაგრამ იქ, სადაც ძალით ადამართის ხეცაც ვისწავლით, სხვა რა სიეთე უნდა დატრიალებულიყო? — დადგა უძიმებესი შედეგი — მურწრება დაიქცა, მიწა გადატაცდა და სრულიად გაუფასურდა.

მიწისა და შრომის გაუფასურებას გაუფასურებელი საზოგადოებრივი ურთიერთობანი და დამოკიდებულებანი მოჰყვება. სწრაფინ იფიქრებს იმ მეცნიერებს, რომლებიც გეოგრაფიული გარემოთი განსაზღვრევენ ადამიანის ფსიქიკას, საფუძველი არა ჰქონდით რა! მერე ეს ფსიქიკა თვითონ მოქმედებს, როგორც დამოუკიდებელი ფენომენი და ადამიანის გარემოსთან და ნიეთებთან მიმართებას განაპირბებებს. ვაცლავ პაველი წერს, რომ ადამიანი თვითონ ქმნის ცივილიზაციას და თვითონვე ცივილიზაციის დამსხობას, როცა მას გაუხეშებული ინსტიტუტები დაეყოფლება. ასეთი ტიპის ადამიანისათვის ძროხა სულიერი არსება — ცხოველი კი არ არის, არამედ რძის მომცემი ავრეგატი.. ის ვარძეობა, რომ ასეთი ადამიანი ძროხაში ცოცხად არსებას აღარ ხედავს, თვითონ ადამიანს უფრო აუხეშებს და აკინებებს.

ნგრევას, რომელიც დღეს ჩვენს ირგვლივ არის გამეფებული და განსაკუთრებით თვალსაჩინოდ ქალაქში წარმორინდება, არც სოფლისათვის დაუფრია ხეირი. სოფელში უფრო ნელა, თვალისათვის შემუმჩნეველად იცვლება დამოკიდებულებანი ადამიანთა შორის, აქ რომ მათოხრებებით. ქალაქი აივსო, სოფლად აბვიანი მათოხარი

ჯერ არ გამოჩინილა, ვთქვათ, ისე, როგორც ჩემი ბავშვობის დროს იყო, მაგრამ მისი ნიშნები უკვე არის გამოჩენილი. თავის მალაღინჭირებებით შეამჩნია ფსიქიკის აბეგარი ქვეშეცნეული მოძრაობა აკაკი წერეთელმა და თავის ერთ-ერთ მოთხრობაში ასე გადამოგვცა იგი: სოფელში საყვარდს ამენებდნენ, ძველი უნდა გაეციებინათ ვირაზე და ახალი ვაკეზე გადმოეტანათ, შიგ შუაგულ სოფელში. მრეველი ორად გაციო, ბერიკაცები წინააღმდეგი იყვნენ. — რითა ხართ ბერიკაცები, მაგრე ჭირვეულები? — იეთისა პრისტავმა, ამ აღმართში ხოხიალი ვეზლისებათ? მკედარი ვერ ავიტანიათ და ცოცხლები ვეღარ ასულხართ. საფლავები უნდა ჩაყვეთ მამა-პაპის სისულელეს?

— თუ ვიხსენებოვს, იმის ჩამოტანას ჩვენი ძველებიც კი მიახერხებდნენ, — ეპასუხებოდნენ გლეხები, — საყვარდი, როგორც მტკველი და მფარველი, ზედ უნდა დამყვრებდეს სოფელს, ყოველთვის თვალწინ უნდა ედგას, რომ ღმერთი არ ავიწყვლიოდეს. ჭირში, ლხინში, მუშაობის დროს თუ მოცლილობისას — ყოველთვის უნდა თვალთ ხედავდეს, რომ ცული არა გაივლოს რა გუნებაში. ამიტომაც ამენებდნენ ჩვენი მამა-პაპები თვალსაჩინო მალაღობზე, ახლა მიკურწნავენ სადღაც ბარში, ვაკეზე. თუ გულდაგულ არ მიიღი ზედ, ვერც კი დაინახავ და ღმერთი ვინდა მიგვაგონოს?..

ახალ თაობას სურს შრომა გაითილოს, ეს ვასაგებია, მაგრამ ამით სული არ უნდა დაღარიბდეს. ადამიანის შრომის შედეგს მხოლოდ მაშინ ექნება ფასი, თუ იმას გაითვალისწინებ, მატერიალურის გარდა რა სულიერება ამოძრავებდა მის შემქმნელს და ხშირად აღმოჩნდება, რომ ეს სულიერება არის სწორედ მთავარი.

დღეს „ბუტკები“ და სხვადსხვა ფიზიკურებით გამოიტყნა სოფელი. კოკაკოლები; ბავარული ლუდის ქილები, პოლანდიური ვისკის ბოთლები, მალბორიენის, ქენალდებისა და კენჭების რეკლამები ყოველგვარად სოფლის გზებზე. წარბაქებით სპობენ რაც ქართული-სოფელური, უფრო დიდი წარბაქებით ნერგავენ სპეკულანტურ-ჩარჩა-ვაჭურულ სუფს, არა შრომას, არამედ იყიდვად გაყიდვს ყოველდ უმსგავს წილადობილას. მე რომ მკითხოს კაცმა, ის აბვიანი, ჭადის ყუის მათოხარი სჯობდა ამ ყოველგვარსა და როლსაღიანებით აღჭურვული ამქარს. ის ქართულ გარემოს არათუ არ სპობდა, არც კი აჭკუწვიანებდა.

რით მოირეცხავს ამ დელემას სოფელი? დიდი დრო დანსტრდება დანგრეულ სახლს ასაშენებლად, როცა სათანადო მასალა არ გაქვს, მაგრამ უფრო მეტი დრო უნდა დანგრეული სულის კვლავ აღდგენა-განახლებას. ამას ახალი საფუძველი სჭირდება მურწრეობისთვისა, ძველი — კოლქტორების ხომ ავრე გულარხებინად მოვისროლეთ სახავე ყუთში, მისი ვითომ სიძულეებით, ქონება გადავყაროთ. სინამდვილეში განკუთხავი რდევებს მოთავეებას დატყავს ყოველგვამ, საყუთარ ქერას შემატყვს. არც ის ტრაქტორები თუ კომბაინები, არც ის ძროხები თუ ხარ-კამეჩები დაკარგულა უგზო-უკალოდ!

ასე რომ, გატიალდა ყოველი. რით იმობრძის სოფელმა? ხარი რომ გახარდოს სამი-ოთხი წელიწადი ხომ მაინც უნდა? ურები, რომ გააკეთო, გაკეთება ხომ მაინც უნდა იცოდ? ან კავს როგორ დაუბრუნდეს ტრაქტორის გუგუნს მიჩვეული კაცი?.. და, არის ერთი ხეიქება, ალი-აქითი, გარბენ-გამორბენა, რიგში დღიმა ტრაქტორისტიანი (ახლა, უკვე ღმერთმა არ იცის რატომ, ტრაქტორისტიანი შეპატრონებია) დღიგენ-ღიგინი, რომ მოუხნავ-დაუთესელი არ დარჩეს ხელისდადება მიწა, მშვიერი და აბავადასაკიდებელი არ გახდეს „უბუტკო“ და „უკოკაკოლო“ ხალხი. დიდი ზარხებით გამოვაცხადებ ეკონომიკის კაპიტა-

იპერია

ლისტურ სტრუქტურულ წყობაზე თანდათანობით გადასვლა და შერე, როგორც ყოველთვის, ჩვენ თვითონვე დავიფიქსეთ ჩვენი ნათქვამი და უნებ სივრცეში კვლავ რევოლუციური თიხარკივით გაევიჭრით. იქნებ, შვიდა-შიგ შვიხებდით უკან? იქნებ, ყველა და ყველაფერი გადასაყრელი არ იყოს, რაც თითქმის საუკუნის განმავლობაში შექმნა ქართველმა ხალხმა?!

ცნობილია, რომ არც მრავალრიცხოვნება და არც მატერიალური დოვლათი არ განასაზღვრავს ერის სიმდიდრეს, ამ პარამეტრის ავსება მის სულიერებას შეუძლია მხოლოდ. მრავალ პატარა ერს დაუჭერია დიდი ადგილი მსოფლიო კულტურის საგანძურში, ხოლო არც თუ იშვიათად დიდი და მრავალრიცხოვანი ერები ცხენის თქარათქურთან ერთად ჩაკარგულან ისტორიის უძირვე ყულაბაში.

ადამიანებს შეიძლება უჭირდეთ, მაგრამ ღირსება, ურთიერთსიყვარული, პატივისცემა და კეთილშობილება არ დაკარგო. მატერიალურად მათხოვრის დონეზე რომ იყვნენ, სული დიდიენისა უნდა ჰქონდეთ. ქართველ ხალხს, მართლაც, რომ სული დიდიენისა ჰქონდა, რაც უნდა განეცხვებოდა მატერიალური სიმდიდრისაგან ტალახში თუმცავე არ ეტყობოდა, თავის თავს თვითონვე შევლოდა და უვლდა.

ჩემს ცნობიერებაში აღბეჭდილია, ერთი ასეთი, ხალხის მიერ შექმნილი ინსტიტუტი, რომელიც საქართველოში ძალადობის - პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარების შემდეგ, უკვალოდ გაქრა, თუმცა შემორჩენილი იყო ცოცხალი კაცო, პიროვნება, და ეს პიროვნება ბაბუჩეში სპირიტონ მარუაშვილი გახლდათ.

ამ კაცს რატომღაც „კეთილისმყოფელი“ ერქვა, რაც მეტადე მაიკნდება. - კეთილისმყოფელი შინ ბრძანდება? - იკითხება მეზობელი, სწორედ ასე - კეთილისმყოფელი და არა სპირიტონი.

გაბოვიდობა ბაბუჩეში და მოსულს შეიპატვებდა. სტუმარი ზოგჯერ საათობით იჯდა ბაბუჩისთან, უყვებოდა მას თავის ჭირ-ვარამს, შერე კი დიდი მადლობის ძახილით გაუდგებოდა გზას. ზოგჯერ კეთილისმყოფელი მას თან წაჰყვებოდა კიდეც.

ისე გარდაიცვალა, რომ ამ „კეთილისმყოფელის“ საიდუმლო ვერ აგხსენი, ვერც სხვებმა გამაგებინეს რა... მაგრამ ამოხდა ხანი და ისტორიკოს იური კაჭარავასთან საუბარში ჩემთვის გაურკვეველ „კეთილისმყოფელის“ ამბავსაც შევხვ.

- კი, არსებობდა ასეთი, - მითხრა ბატონმა იურმა, - ხალხი ირჩევდა მას. ეს იყო რევოლუციანმდე. აირჩევდნენ ყველაზე ხალხო, კეთილშობილ და გონიერ პირს, შერე მას მიმართავდნენ პროლეტების გადასწვევებად და უჯერებდნენ კიდეც! აბა, ვინ მიზობდა სასამართლოში?

მას შემდეგ ქართველი მწერლების ნაწერებშიც ვეძებდი კეთილისმყოფლის კვალს და აი, ყველაზე გამოკეთილად კონკრეტულ თათარული (უიარაღო) მოთხრობებში გამოჩნდა ჩემთვის საინტერესო ცნება „კეთილისმყოფელი“. პრისტავსა თუ ბოქაულს თან ახლავს კეთილისმყოფელი, როგორც ხალხის დამცველი და მისი ინტერესების გამომატყელი. ძველ ქართულ ისტორიულ დოკუმენტებში კეთილისმყოფელი მოხსენიებულია როგორც „კეთილსინდისიერი“.

ჩვენი დღევანდელ ვაიარქმინელ წუთისოფელში, როცა სასამართლოები გადაჭვიდილია საჩივრებით და პროცედირის ძალიანსხვა კალაპოტიდან ამოვარდნილი ახალგაზრდების დაჭერა და გამშვებას ხმარდება, იქნებ, აღვადინოთ ეს ძველი ინსტიტუტი, რომელიც ხალხს თვითონწმუნებს ჩაუნერგავს, თვითრიგულირებასაც მიაჩვენებს და თვითმმართველობისაკენაც გზას გაუკაფავს.

ბიძი ბარუაშვილი,

გაწეოთ „იერი“ ზნობად აქვეყნება პატარა ნაკვეთის ცხოვრების ამა თუ იმ მხარეზე. საბარა და იუმორი გაწეოს აუცილებელ ატარებდა მაინადა, რამეთუ ადამიანთა წერილობრივი აღზრდის და ცალკეული პიროვნების წარმოჩენის ერთ-ერთი საშუალებად მაინადა.

მოდი, გავისხვიოთ, როგორი იყო მანძილი სტარა და იუმორი, რომელიც, აღზნა, მოსწონდა დიდ ილიას, რაკი იგი მის გარეშე იხედებოდათ.

ბლატონ იოსებთან ხედვად ი. გიორგი მუხრან ბატონთან იყო და დამარაკი ჩამოვარდა ვიღაცა მდიდარ კაცზე, რომელსაც დღემო ახი თუშანი აჭბო შეესაყავო. ბლატონმა ინატრა, ნეტავი მე ჰქონდეს ეს შეხვედრა!

- რად ხედაო, ჩემო ბლატონ, ჰქობის თ. გიორგიმ, ჰემა შენ არ იცი და ხმა, რაზე მიაჩიენებო.

- რაკა მადონდა სიმეიდრე მექნება, უბახხა ბლატონმა, შენისთანა დიდკაცებს მოკავიერედ დავიჭერ და ხმავი მსწავლიან და ჰემახავიო.

ვიკითხე ეს ორივე პიესა, მხოლოდ ვწუხარ, რომ წინადვე არ შემატყობინეთ, არმელო კარდელია და რომელი ტრაგედია, რადანაც წაკითხვის დროს მე თვითონ ვერ მივხვდი ამახა“.

ყასაბი კვდებოდა და ცოლის უბახხა:

- „ღრმანსუხა, რომ მოკვდე, შენ უნდა იაკობს ნიხთხვდე, ჩვენს ნიჭარსახო: ის კარგი კაცია და თავის საქმეც კარგად იცის“.

- „შენმა მუქი“ - უბახხა ცოლმა, - ხელა მეც სწორად შეგას ვფიქრობდიო!

სოლოდის ორთა მდევდმთავან ერთს ე. ა. მოკვდა ცოლი. მეორე ე. ა. მოკვდა სამამართ და სხვათა შორის უბახხა: „ნეტამეც ძემა, მე მომკვდომოდა ცოლი და შენ ატრე მწუხრად არ შენახო!“ მგლოვიერ-გულით მუხუნებო და ახა, შენი ჰიომე, მიშველი, ნათყვამი: „ძმა ძიხთიხათა, შევა დიხთიხათ“. ეს მკვლარი შენ წაიდე და შენი ცოცხალი ცოლი აქ მოგვარეო“.

ერთი გურული გადმოვიდა ქართლში და ზემო ჰელო დაწია ერთი დამაწა ჰელო დაწია მადონდა ორი პიესა გასწავნა წახაკიხობად, ერთი კომედია და ერთი ტრაგედია. კრატკოსმა პიესახი წაკიხობა და უკან დამაწა უბარდა ატკოს შემდეგა ხართათ:

„დიდის ხამონგებოი წა-

დევნილი — ტოტალიტარიზმის თანამდევნი. შეუზღუდავადი პარასინალი თავისუფლების კი ველურობისა და დადასულისაგან მიფევა ვართ. მაშინთვის უნივერსიტეტის პროფესორმა შეტყფან შეიღებინა გავით „ველდა“ გახლდათ: „როზარდთა დასულობა, მით მიერ ჩადენილმა დანაშაულმა ისე იკლო, როგორც არასინა“. მაგრამ დიდა პრობლემად რჩება წინაობრივი ფანფულობანი — თანაგრძობა, თანადგობა, უფროსებისადმი პატივისცემის გრძობის აღზრდა: ამგვარ საზოგადოებაში გამოჩინებულია მხოლოდ ის, ვინც რაც შეიძლება ბევრ ფულს შოულობს. ხოლო, ვინც ანა არ აეთუებს — უშკროს, თუნდაც შეტახდა სახაიოვნო პროგრენბა იყო.

თავისუფლების, რომელსაც ფარკველთა თვითშეღუფლებას არ ქვეყნდებატება, საბოლოოდ ისეთ მდგომარეობამდე მიყვარება, რომ უძიველად „ლიტერ ხელის“ მოსიოვნას დაუყენებს დღის წესრიგში, ანუ თავისი ანტითეოსი — ატორიტატული რეჟიმის აუცილებლობას განაპრობებს. თუ კორუფციანზე ვილაპარაკებთ, ჩვენთან ქერ კიდევ შედარებით უტყფილად მდგომარეობს, ვიდრე სხვა ქვეყნებში, მაგრამ უწინდელთან შედარებით, მაინც საოცარ მსწტაბებს მოაღწია. ცოტა ხნის წინ ფრანკფურტის გინერალურში პროფესორმა განაცხადა, რომ მის რეგისტრში 1987 წლიდან 1800-მდე სახელმწიფო მოხელისა და ხიწნეშემრის წინააღმდეგ აღძრულ იქნა სახელის სამართლის საქმე მეტროპოლისის გამო. ხოლო მოგვიანებით ყველა გავით იფუყებოდა, რომ ასეთვე დანაშაულისათვის 700-მდე ექიმის საქმე სახაპრობის გადგენა ძიებისათვის, საყრველთაოდ დიპირტა შეტყგრძენბა იმისა, თუ რისი გაკეთებდა შეიძლება და რისი არა.

წებების, ტრადიციების, კაცობა წებების გარკვეული ნორმების დაცვის გარეშე ვერ იარებუებს საზოგადოების ვერცხრის წყვირ და სტაბილურობაც შეუძლებელი იქნება.

ადგილობრილი სახაზრო ეკონომიკური სისტემა, საფუძვლად რომ არანაირი წინაობრივი კარდ, მარქსიზმი არ უტყბ, ანადაურების არა მხოლოდ ადამიანის ურთიერთობებს, არამედ სობს მთელ საზოგადოებას. თუ ამ საკითხში მინიმალურ შეთანხმებას ვერ მივაღწევთ, ეს სისტემა კრახით დაამთავრებს თავის არსებობას და არც ვამეყვარება, ამ წელიწადში კაპიტალიზმიც საყოველთაოიფიცი თადინერებს.

ცალკეული პიროვნებების პასუხისმგებლობის გრძობა დღის ბერად უფრო საჭიროა, ვიდრე ოდესმე. ფილოსოფიის ხანს იონანი ამბობს: „ადრე ეტუება, ათი მისუნა საჭიარისი იყო ადამიანის წინაობრივი ორიენტირებისათვის, მაგრამ გლობალიზმის ეროპაში თუ გათავიფიციწინებთ ვინადაურებიელ პოტენციალს, ადამიანს რომ გააჩნდა და ახვეტ ტექნიკურ პროგრესს, შესაძლებელია რომ ხელის შეცვალოს გენეტიკური კოდი — იქნებ ახალი ადამიანი კი შეტყმნას — ამ პრობლემაში ჩვენ უნდა განვავითაროთ ეთიკა, რომელიც მოკვეტებს იმის განვიხიბრების უნარს — თუ რა დღეი პასუხისმგებლობის წინაშე ვდგავართ.

საპრობლემატივი სახელმწიფო, კალთა თანაბარი გადაწარლება, პლურალიზმი — ესენი უმნიშვნელოვანესი წინაშეგტრება თავისუფლებისათვის, მაგრამ ის თავისუფლებას, რაინაქმლდ შაიგის წარსობსადაწაწი რომ არსებობდა, დამოკიდებულია იმ ადამიანების განწყობაზე და საქციელზე, ამ სახელმწიფოში რომ ცხოვრობენ“.

ერთ დროს აბტალს კახეთში დიდი სახელი გავრავდა მურხანებისა, თავიდა ა. მლი წავიდა აბტალის სახანუბად. ყველას მიეხსენება, რომ აბტალი რამდენამე ტალხის ტახს წარმოადგენს და ამ ტალახში ხანაოთის საწკრინალოდ მოხლენი. ერთხელ, როცა სახანუბული თ. ა. მლი ხანაოდა თურამე და თავზე აბტალის წყალს იხსნდა, მოუვიდა ძველეთი მისი გლხს-კაცი და ხატონი მოიოთა:

— ხატონო, ხომ კარგად ბრანდებდითო?

— ბიო, რაღა კარგა ყუფნდა, რომ კაცი თავის ხელთი თავზედ ლაფს იხსნებდი.

თ. ხარბაძისთვის დროს კანონისა იყო შემდგარი იმის გამოსაძიველად, რომ საჭიროა თუ არა კავკასიისათვის რკინის გზა შავის ზღვიდან ტფლისამდე. სხვათა შორის კანონისაში მიწვეულინი იყვნენ სიტყვისაწარებით განთქმული მხოლოდ კლდეშეგონა და მისწდელი რადექტორი გავითოს „კავკასია“ ხიბი: ლევი. ხობლეთი ცხარედ აბტაცებდა თურამე, რომ რკინისა სრულბით შეტია ამერიკეებისათვის, რომ ამერიკეებისა არავითარი რეგულა არა აქვსო ვახატანად და მასხადამე, რისაჭიროა რკინის გზო. იხე ვაცხარდა თურამე ლარაკეში ხობლეთი, რომ სიხება რით ვეღარა ვაგროს და რით დასწარდა ცხვირის მოსოცვა, ცხვირი ხელთი მოეწინადა. მანამ მხიბლელ კლდეშეგონა უთხრა თურამე ასაუბა:

— თქვე ღალციელო, თქვენ ქერ ისიც არა გცოდნიათ, რომ კავსიოთის დაჭიროა ცხვირისათვის და ხაიდამ გეცოდინებთ რკინის გზა საჭიროა თუ არა კავკასიისათვისაო.

სოლომონ მეფეს ვაქცა ბუშარა თარხანი და შეიკედლა ქაროლის მეფის. მეფე სანადირად წაბრანდა და თან იალა თარხანი და თან იალა თარხანი და კიდევ ბუთობტი სხვა მონადირე, ვერაფერი ინადირეს და ხის ძარში დაიხვეწა — თქენი უმნიშვნელოვანესი წინაშეგტრება თავისუფლებისათვის, რაინაქმლდ შაიგის წარსობსადაწაწი რომ არსებობდა, დამოკიდებულია იმ ადამიანების განწყობაზე და საქციელზე, ამ სახელმწიფოში რომ ცხოვრობენ“.

ყოველ საზოგადოებას სჭირდება წინაობრივი ნორმები, ვინაიდან თანაობის

გარეგანულადნა თარხანმა ლადრი მიცხა-ხუნდამამე

გვირილამ თავისი სახლის გასაღები ჩაღის ღვინის ქვეშ ამოღო და მინდვრის ბოლოსაკენ გაემართა.

— გვირილა, საით გაგიწევია? — ერთხმად შესახებეს ყვავილებმა. კაჭკაჭი, ბელურა, წიწკანა, გვრიტი, — ყველანი გუნდ-გუნდად იმეორებდნენ: „სად მიდიხარ, გვირილა, სად მიდიხარ?“ გვირილა კი აყვავებულ მდელოზე გაშლილი ხეების ბინადართან ასე პასუხობდა: „მინდა გავიგო, რა ბედი ეწია იმ ბატკანს, ჩემს ყვავილს ორი ფურცელი რომ მოაკვნიტა“.

გვირილას ერთი ნახვით შეუყვარდა ბატკანი, უმწეო, თეთრი სხეულით დედას რომ მიკვროდა და ფოთლებს აკვნეტდა:

მინდვრის პირას მორაკრაკე ნაკლულმა გვირილას გზა გაღაუჭრა.

ხმაურით შეშინებულმა გვირილამ წონასწორობა დაკარგა და წყლის ძლიერ ტალღებს გაჰყვა. განსაცდელში ჩაყარდნის გვირილა წისქვილის ხელიკმა შეამჩნია და დაუძახა:

— როგორმე რამეს მოეციდე! ხელიკის შეძახილმა განსაცდელისაგან იხსნა გვირილა და ვიდრე საბრალო მზუზე შრებოდა, ახალმა მეგობარმა ყვავთან — მამა ღუკორობოსთან წასვლა ურჩია, პატივოსილი პიროვნებაა და კარგ რჩევას მოგცემსო. ღუკორობო ალვის ხის ქენწროზე ბუდობდა. ცალი ყურით ყრუ იყო, ვინაიდან იმ ყურზე ას ექვსი წელი ეძინა.

— მამა ღუკორობო, ხომ არ იცით რა დაემართა იმ ბატკანს, ჩემს ყვავილს ორი ფურცელი რომ მოაკვნიტა?

მოხუცმა ყვავმა, კარგა ხნის ყოყმანის შემდეგ დინჯად წაილულ-ლულა:

— მე ვფიქრობ, უკვე დიდი განზრდილია.

— აჰ, — აღმოხდა გვირილას, — მერედა, სად არის? როგორ მინდოდა მისი ნახვა!..

— იგი თავისი მატყლის პერანგშია გახვეული.

აი, მხოლოდ ეს შეიტყო გვირილამ. ქანდარიდან ჩამოვიდა და საბრალო ისე იყო გაბრუებული, იქვე, სოკოს ქვეშ მივიძინა. მერე დილით გამოუღვია გვირილას. კლდიდან მოჩუხჩუხე ანკარა წყლით ხელ-პირი დაიბანა და გზა განაგრძო. მალე ჩერობა წამოწოლილი დიდი ცხოველი დაინახა.

— შენ ის ცხვარი არა ხარ, ჩემს ყვავილს ფურცლები რომ მოაკვნიტე?

— ხა, ხა, ხა... ცხვარიო, ერთი ამას დამიხედეთ! ამხელა ხბო ცხვარიში შევეშალე. შენი ცხვარი, კიდევაც რომ გაზრდილიყო, ჩემოდენა მაინც ვერ გახდებოდა. ისე, თუ აქამდე ყასბთან არ მოხვდა, თავის ძმებთან ერთად მთაში იქნება წასული.

— ყასბთან რა უნდოდა?
— შე სულელო, განა არ იცი, რომ აღამიანები მათ ჭამენ?
— ეგ რა თქვი?! მამს სასწრაფ-

გზა თუ წყლის ხმაური შემოგვიქმობდა, წყურვილის მოსაკლავად უმალ იქითკენ გარბოდა და კვლავ გზას აგრძელებდა. როგორც იყო, მიადწია მშვენიერ სამოვრებადღე, სადაც თმასავით ნაზი ბალახი ბიბინებდა და ნაირფერადი ყვავილები ყვოდა. გვირილამ მყისვე შეიცნო სამოვარზე თავის ძმებთან ერთად მობალახე ცხვარი, რომელსაც ფურთან შავი ნიშანი ჰქონდა და მისკენ გაუშრა.

— ეი, ცხვარი, ჩემო ძვირფასო, ვერ მიცანი? მე ხომ ის გვირილა ვარ, პატარაობისას ჩემს ყვავილს ორი ფურცელი რომ მოაკვნიტე?! იმ დღიდან მოყოლებული სულ შენს ნახვას ვესწრაფოდი. მოგზაურობისას შევიტყვე, რომ თურმე დაკვლას გიპირებენ და შენკენ გამოვემართე. იქნებ როგორმე თავს უშველო.

— დაუჯერებელია, — მიუგო ცხვარმა. — მე ხომ არავისთვის არაფერი დამიშავებია. თავს ვუს-

შრანგული ზღაპარი

ოდ უნდა გაეფრთხილო, თავს უშველოს. ნახვამდის!

გვირილა ყოჩაღად გაუდგა გზას. ქვა-ლორი და ეკლები ფეხებს სტკინდა, ევ კიდევ არაფერი, წყურვილისაგან პირი უშრებოდა, უცნობი ყვავილების სურნელებამ ხომ თავბრუ დაახვია.

— ჩემს ცხვარს აქეთ ხომ არ ჩაუვლია? — ეკითხებოდა ყველას გვირილა.

— ნაკვლს გაჰყვიო, ნაკვლს, — ეუბნებოდნენ შემხედურნი.

მთა ძალზე მაღალი იყო. გზადა-

ველო, მერე და ჩემი შეგობრები როგორ მივატოვო? მე ხომ მათ გარეშე სიცოცხლე არ შემოძლია?!

უკვე დამბეზოდა. ცხვარი გვირილას გამოემშვიდობა:

— ნახვამდის, ჩემო პატარა ყვავილო, ფარას უნდა დავეწიო.

მარტოდ დარჩენილი გვირილა ნაზ ბალახზე გაწვა და მხოლოდ ახლა შეამჩნია ვარსკვლავებით მოჭვდილი ცა, აქამდე რომ არასოდეს ენახა და მთელი დღის დაღლას მათ ცქერაში ჩაეძინა.

გათენდა. გვირილამ კალთა დაიბერტყა. მალე ზარის ხმა შემო-

გაყვალა ვრეკელიზვილი

ნანა

ნანინა, იაგ, ნანაო,
მზემ უკვე დაიძინა,
ყვეილმაც დაიძინა,
ჩიტუნას სძინავს ტკბილად.

ხვალ შემოგცინებს ალერსით,
მშვიდი და უღამაზესი
შენი სამშობლოს დილა.

ნანინა, ვარლო, ნანაო,
მთვარე სხივებში ზანაობს,
ყველას ტკბილად სძინავს:

გულზე ნათელი გეფრინოს,
ჩიტვით ლღლდ გეფრინოს,
მზე მივიძლოდეს წინა...

ნანინა, ნანა, ნანინა,
მზემ პირი დაგბანინა,

ვარდივით გაღშლილო,
ძიღშიაც ღვინით აიგისო,
ჩემი სიცოცხლის მაისო,
ჩემო პატარა შვილო!

ნანა ნათაქა

პარიამ

რა ლამაზად დაბაჯბაჯებ,
ემშაქუნა მირიამ,
ეგ ლამაზი ფარჩუჩები
არ მოგტაცოს ვარიამ.

კარადაზე ნუ მიძვრები,
თორემ ჩამოვარდები,
ღვეანიკომ მოგიტანა
იები და ვარდები.

მალე ბაღში მიგაბარებს
დედიკო და მამიკო,
გაზაფხულზე გიყილიან
პაწაწინა ძამიკოს.

პატიყვიანე

სანდრიკო დალევანიკო
დაითსუნებს მელანით,
ბებო ცოცხით გეკიოდო,
გამოცვივდნენ ყველანი,
სიე მაგარად გაიტყვიანენ,
ვერ უშველათ ვერაზინ.

ნახაბი თინაი სასონაძისი

ესმა. ნახირი ფერდობზე ეშებო-
და. ნაცნობი ცხვარი მკვირცხლად
მიიჭრა მეგობართან:

— გვირილა, გვირილა! ახალი
ამბავი უნდა ვითხრა.

— რაო, მეგობარო, თავს უშვე-
ლე?

— ამ ექვანს ხედავ? დღეც დი-
ლით მწყემსმა კისერზე ჩამოკი-
და და მითხრა — „პაპა ბელიო
მოხუცდა და მის მგაივრად შენ
უნდა წაუძღვე ფარასო“. ბელიო
ნომ ყველაზე ლამაზი ცხვარია
ფარაში და მას არ კლავენ.

— ო, რა კარგია! მეც უნდა გაგა-
ხარო, გადავწყვიტე, აჰ, შენს, შო-
რიახლოს დაესახლდე და აღბურ-
-

ყვაილების ოჯახს შევეურთდე.

შემოდგომისას ყველამ დაინახა
მდელოზე ჯგუფ-ჯგუფად ამოსუ-
ლი გვირილები. ისინი ერთმანეთს
მაგრად ჩაკვროდნენ და მუჭები
თესლებით აევისთ.

დადგა ზამთარი. ცხვარმა ბარს
მოაშურა. თოვლმა ყველა ყვაილი
და ნარგავი დაფარა. გვირილას
პაწია მარცვლებმა მიწაში ღრმად
დაიბუდეს და მომავალი წლისთ-
ვის მოემზადნენ, რათა მინდვრები
კვლავ ლამაზ ხალირად გადაეცი-
ათ ცხვრებისათვის.

ფრანგულიდან თარგმან -
მარა მღწავთხილავ

ეროვნული სივლინის სამხრული

ლტოლველებით აივსო ქალაქი, შევიწროვდნენ თბილისელები, შეიზღუდნენ, მერე ნელნელად ყურიც შეაჩვიეს მეგრულს. ბავშვების ყრიაშულს დანატრებულ ჩვენს მეუღლეო ეზოს ერთ დღეს უჩვეულო მგლოვია მოეფინა — წკრიალა ხმით მღეროდა ლტოლვილი გოგონა:

ფორცა იტალია, ბუხარა იტალია;
სონო მორტი მამა, პაპა;

ჯესუ კრისტო, ტუ ჩი ვედი;
ჯორჯა, იტალია, ამორე მით...

გამოვედებოდა: ბავშვმა გამართული იტალიური თბილისელები — ეს სიმღერა და ლექსიც იტალიაში დავწერე. მერე სახლიდან სურათები გამომიტანა და წვრილად მიაბო პალერმოში, ბორუსოების ოჯახში ვატარებელი ბედნერი დღეებისა და აურაცხელი საწუქის შესახებ. შენ რა წაუღე-მეთქი. „ყველაზე ძვირფასი, რაც გაგვანდა, დიდი ბაბუას ნაქონი ალბომი საქართველოს შესახებ“ — მიპასუხა თამუნამ, — ისინი სულ სიცილით გვედგაპარაკებოდნენ და ჩვენს ქალაქზე არაფერი იცოდნენ. გასაკვირია, მაგრამ ფაქტია, რომ სამი საუკუნის წინ უკეთ გვიცნობდნენ იტალიელები თუთიანელ და კაპუცინელ მისიონერთა რეკლამით. აი, რას წერს პალერმოელი ბერი ქრისტოფორო კასტელი თავის „ცნობებსა და ალბომში საქართველოს შესახებ“.

„აფხაზეთის ქვეყანაში ულამაზესი ეკლესიებია უამრავი რელიკვიით. სპარსელებმა და სარაციებმა (სარკინოებმა) ბერძენის მოაწყვეს გაფორმებული თავდასხმა მის ხელსაყვრად...“

საქართველოს ეს ულამაზესი კუთხე ამჯერად ერთ-მორწმუნეებმა იავრქმენს. ყოველი ჩვენგანი შეძრა ათასობით ადამიანთა ტრაგედიამ, მაგრამ, უწინარესად, უსახლკაროდ და ულუკმაპუროდ დარჩენილ ბავშვებს სჭირდებოდათ პატრონობა. ეს დიდი მისია იტალიურა იტალია-საქართველოს საზოგადოებამ და ასე გახდა მისი პრინციპული ბატონი ვახტანგ ვსეფანჯია ასობით ბავშვის საყვარელი ვახტანგ ბაბუ.

— შემოწირულობათა ხარჯზე მეოფ უსახსრო ორგანიზაციას, ცხადია, არაფერი შეეძლო, მაგრამ იტალიაში ბერი კეთილისმყოფელი მეგულებიდან და დახმარებისათვის წერილი მივმართე თბილისის დამოუკიდებელი ქალაქის პალერმოს მონასტლებსა, მერს ლეოლუკა ორლანდოს და მას წინასაარჩევნო კამპანიის დროს მოვლანზე წაუკითხავს ჩემი წერილი; ვდაუტყდათ რადიოთი, ტელევიზიით და, როგორც მოგვანებთ შევიტყვე, პალერმოელებს ერთხმად გამოუთქამთ ლტოლვილი ბავშვების მიღების სურვილი. შეუქმნათ საქართველოს სოლიდარობის კომიტეტი, შეუფარებეთ თანხა და ხუთის ოჯახიდან საგანგებოდ შეურჩევით ას თექვსმეტი ოჯახი, სადაც დიდი საშხადისი შემდეგ 1994 წლის 30 აპრილს ჩავედი, — გვიამბობს ბატონი ვახტანგი.

პალერმოს გაზთ „მედიტერანეოს“ ამონარიდი გვამცნობს, რომ სიცილიელთა უელმობურად გამოხმაურება შემთხვევითი არ ყოფილა: „სიცილიანსა და თბილისის დიდი ხნის მეგობრობა აკავშირებთ. ჯერ კიდევ 1968 წელს მომხდარი მიწისძვრის შედეგად უსახლკაროდ დარჩენილი ასი ბავშვი შეიფარეს ქართველებმა“.

მათი თანამემამულე კასტელი უფრო შორს ეძიებს ჩვენი ძმობის სათავეს:

„ბაგრატიონად წოდებული ალექსანდრე შთამომავალია ჩვენი სისხლით ნათესავის ქრისტე მხსნელის, დავითის მიდევნი...“

— სიცილიელებმა უახლოესი ნათესავეებით მიიღეს

(სულიერ-ისტორიული პარალელი)

ჩვენი ბავშვები, — განაგრძობს ბატონი ვახტანგი, — რა თქმა უნდა, მხოლოდ ჩვენი ძალისხმევა არ იკმარება, რომ არა მათი დიდი სურვილი ბავშვების მეორედ მიწვევისა, მესამე მიწვევა კი იტალიური ასოციაცია „ლიბერალულს“ ინიციატივით განხორციელდა. ამჯერად სამ-თენ-ნახევარი დაპყვეს ლტოლვილებმა და ომში დაღუპულთა შევიღებმა პალერმოსა და მენჯინო. იტალიელმა მოხელეებმა უკლებლივ ყველას სამედიცინო შემოწმება ჩაუტარეს; სკოლებში მიაბარეს, იტალია მოატარეს, უამრავი ჩათესავა და მეგობარი შესძინეს. ქართველმა საზოგადოებრიობამ უნდა იცოდეს ამ „მშრალი“ ფაქტების შესახებ:

— სარა და ფრანჩესკო ტესტებმა დათო დვალს გაუკეთეს ყურის ოპერაცია;

— ტომაზო და ტრანკანინი დათო გაგილამეს — ცხვირის ოპერაცი;

— ანა მარია და მარჩელო რადიჩელოებმა ეკა კიკაბერეს — თვლის ოპერაცია;

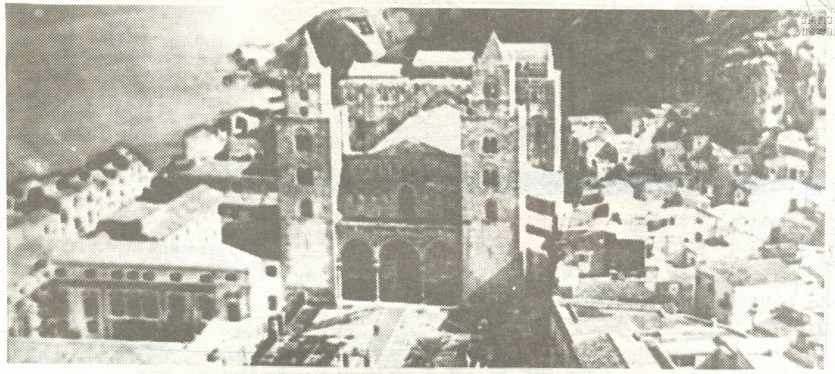
— ნინელა და პინო კაბალდებმა მიიწვიეს ეკა და თამუნა ვალიძეების დედა, გაუკეთეს ოპერაცია, და სიკვდილს გადაარჩინეს;

— პაოლო და ბარტოლომეო რაზოებმა თერთმეტი წლის ნათია ფიფია მიიწვიეს დვალთან ერთად და პალერმოდან 1700 კმ. დაშორებთ მღებარე ქალაქ ტრიეშტში, სკოლებში ცენტრში წაიყვანეს სახელგანთქმულ ქორეჯ ვუზოზე მარანანასთან. იტალიელ დასტუქარს სამი წლის მანძილზე უკვე შეეცხებული ჰქონდა საოპერაციო ავადმყოფთა სია. ამის მიუხედავად, მან გაუკეთა ქართველ გოგონას უმოთულები ოპერაცია, რომელიც შეიღო საათი გრძელდებოდა და, რაც ყველზე საუკულისხნია, ქორეჯმა და ყველა მისმა აისტანტმა უარი განაცხადეს პორირალზე, ეს თანხა კი ორმოცდაათი ათას დოლარს შეადგენდა, თუმცა გოგონას იტალიელ მომხლებს ოპერაცია ჩვედმეტი-თერამეტი ათასი დოლარი მაინც დაუჯდა.

— იტალიელი მშობლები ყურადღების არც აქ აკლებენ „შვილებს“, უკვე ორმოცამდე ბავშვს ქართულ ბანკებში ანგარიში გაუხსნეს და სისტემატურად უზრუნველეს ფულს. ზოგს სწავლა უნდა გააგრძელებინოს, ზოგს ისევ მიწვევა სურს და ჩვენც გვემატება საქმე და საზრუნავი, — ეფერება ბატონი ვახტანგი პატარა დიმიტრი ჩქარეულს, რომელიც მეფელი მამიკოს, ალექსანდროს ზარს ელოდება.

ამ დროს იტალია-საქართველოს საზოგადოების ოფისში განუწყვეტლივ ისმის ზოლდე ზარი. მოიღამ მოდურ ტანსაცმელში გამოწყობილი პატარა „სიცილიელები“ და ბავშვური, წრფელი სიყვარულით გარს ეხევიან მათზე მოვუქარა ვახტანგ ბაბუას მერი მშობლებთან სატელეფონო საუბრის მოლოდინში ერთმანეთს უყვებიან სიცილიურ ამბებს... ათი წლის დიმიტრი მორცხვად ზის და ქალბატონი ნესტანი მამაბობს, როგორ დაუგრუნებიათ ზუ-

პალატი

თასი დოლარი და შარვალში გამოკრებული გამოუტანე-
ბათ ანტონიო და ასუნტა მონტელბანოებს მამით ობოლი
ბიჭისთვის. აი, ქალბატონი ნესტანის მადლიერებით აღ-
სავსე წერილის რამდენიმე სტრიქონი: „სიტყვები არ
მყოფნის, გამოუხატო ჩემი მადლობა, რაც თქვენ გააკეთეთ,
მხოლოდ ზღაპრებში ხდება... როცა დიმიტრი ჩამოვიდა,
მეც მასთან ერთად მთელი კვირა ვიტანჯებოდი, ისე გა-
ნიცდიდა თქვენთან დაშორებას. ტირილი, ძილში იტა-
ლიურად ლაპარაკობდა და თქვენ გახსენებდა... ბატონი
ნინოსადმი ასეთი უსაზღვრო სიყვარული გასაყვებია,
მას ზომ მამა არა ჰყავს ცოცხალი და მისგან იგრძნო მა-
მობრძევი სიყვარული... მეც საიცრად მიყვარხართ და
ღმერთს ვევედრები თქვენი ოჯახის სიმშვილეს...“

„საქართველოში როცა კაცს გაიცნობენ, გულკეთი-
ლობისა და მაკალითის საჩვენებლად ძღვენი და მოწყა-
ლება მოაქვთ, შენიღბება უფრო მეტიც, ვიდრე ჩვენს ქვე-
ყანაში“, — წერს კასტელი.

— დედა ელენამ გარიბალდის სახელობის სკოლაში
წამოყვანა, კლასში რომ შევიდა, ისე ჰგავდნენ ბავშვები
ქართულებს, ყველა ნაცნობი მეგონა. პირველივე დღი-
დან დაემეგობრდით, ვინ რას მწუქნიდა და ვინ რას, —
უამბობს თანატოლებს სკოლაში გადამხნარ თავ-
გადასავლებზე დათო შოთითქ. იუმორით აღ-
სავსე ამ პატარა კაცს ისიც ეამყვება, რომ
„იუვენტუსის“ ყოფილი მცველის ალბერტო ფერა-
რას ოჯახში ცხოვრობდა და სამ უფროს მძას ქართულსა
და რუსულს ასწავლიდა. „ყველა თავს ეგულებოდა, ჩემი
ძმების საცოცხლებიც კი. დედას დაყავიდე ქვესიიამი და
მესმოდა ზოლმე, როგორ ევედრებოდა ღმერთს, ჩემი და-
თო სოხუმში დაბარებული“.

ნათია ჩხეიძის ჩანთიდან ნაწუქარი თოჯინა და ფერა-
დი ბარათი ამოაქვს. „შენ დარჩები ჩვენს გულებში უსა-
თუთეს გოგონად“, — გაულეკასეთ პატარა თანატოლებს.
გოგონა იტალიელი თოჯინას დამინებას ლამობს და დი-
ღინებს: „ნინა, ნანააა, ნანა, ნანინაა...“ და რომ ვეკითხე-
ბი, მეგრულად მღერი-მითქი? გაოცებით მიყურებს; არა,
იტალიურად, ასე მასწავლა ჯოვანა ბებია ამალერმოში...“

გოგონაში ეფორი ამტკიცება, იბერტიკული სიცი-
ლიის პირველი ბინადარიან არაინო. მედიტერანული რა-
სისთვის ზომ „იანანა“ ინტონაციურად და ტექსტუალურ-
ად იდენტურად (ნანა იტალიურად მიღს ნიშნავს).

სიბოთითა აღსასვე ქალბატონი ოლივა შიბეტას წე-
რილები ნათიას მშობლებისადმი: „მეირფასო ნინო, მეც
დედა ვარ და მემსის, რა ძნელია შეთვის ასე ხანგრძლი-
ვად შევიღთან განშორება, ჩემთვის კი ეს დრო ხანმოკლე

ყო, ძალიან შეგვიყვით ნათიას... გაგა დრო, გაიზრდება
ჩვენი საერთო ქალიშვილი და ეცოდინება, რომ იტალია-
ში ჰყავს ორი ძმა, მშობლები, ნათესავები...“

„ნუ დაივიწყებ ღვთის მოწყალებას, რადგან მან თა-
ვისი სული შემოგწირა, ასევე ჩვენც ჩვენი ძმებისთვის
თავი უნდა დაედო“. — საუკუნეების შორეტიდან მოძღ-
ვრავს პალერმოელი ბერი თანამოქალაქებს. არა, ეს მო-
ძმისთვის თავდადებას არ ჰგავდა მხოლოდ; არც თანა-
გრძნობას მოყვასისას. დეიძლი შვილებისადმი სიყვარუ-
ლი იყო ეს ყოველი, უანგარო, ძალზე მშობლიური, ძალ-
ზე ფაქიზი, შეუდარებლად გულუხვი და... მოფერიან-
დნენ ბავშვები, აივსო მათი გულები სიხარულით, მათი
სახლები(?) ფერად-ფერადი სათამაშოებით, ნუგბართ
და გულიანი სიცილით. თუმცა განშორებას გულიანი ტი-
რილიც ახლდა — ერთმანეთის ხმას ფარავდა იტალიელი
მშობლებისა და ქართველი შვილების კეითინი.

ისევე კასტელი:
„...ეს ქალბატონი დედიბას მიწვედა, ბევრი მოწყა-
ლება მომეცა, მრავალ შემთხვევაში ხელი შემინყვი“.
„პაპუნა ნაკამიძის მეუღლე იყო ჩემი დედაც და მა-
მაც. გურიიდან ჩემს წასვლაზე მწარედ ტირიდა...“
„საქართველო ჩემი სატრფო იყო ოცდაექვსი წლის
განმავლობაში“, — დაწერს წიგნის ბოლოს პალერმოელი
დანი ქრისტოფორო კასტელი.

ჩემო იტალია, კარგო იტალია,
დაგვეხოცა დედა, მამა,
იესო ქრისტე, შენ მოგვხედა,
იტალიაო, საქართველოც
ჩემი სიყვარულია,
გმადლობო იტალია,
ჩემო იტალია..

მღერის ათი წლის თამუნა ჯიშმელიშვილი...
ასეა: რაც ყოფილა, იგივე იქნება და რაც მომხნარა,
იგივე მოხდება, არაფერია მუის ქვეშ ახალი.

პოსტპრიპტუმი:
ვახტანგ ესეანჯიამ ახლა იტალიური სკოლა გახსნა,
ლტოლეობა ბავშვთა შესანიშნავად შეისწავლის იტა-
ლიური ენა და ამ ცოდნის დაკარგვა დაუშვებელია. ეს
ნიჭიერი გოგონა-ბიჭები, ზვალინდელი ქართული-იტალიურ-
ი ურთიერთობის მესვეურები, იტალიური ლიტერატურ-
ის, ხელოვნების, თუნდაც მთარგმნელობითი საქმიანო-
ბის გამგრძელებლები უნდა ვახდენ — განათლებული მო-
მავალი თათბა ზომ ყველაზე დიდი ეროვნული სიმდიდ-
რეა და სხვისი ხელის შემეშურების განა არ სჯობს ამ
სიმდიდრის საძირკველი ვაშენოთ?!

ის ჰერ თორმეტი წლისაა

ეს იყო რამდენიმე თვის წინ. ელექტროლი დანადგარების ფორმა „მიმოს“ წარმოამდგენლები ფასების პრობლემის მოსაგვარებლად იტალიის ერთ-ერთ მონათესავე ფორმას უნდა დაეკავშირებოდნენ.

— ლაშა ჯაფარიძეს ვთხოვ და თარჯიმონბას ის გაგვიწვევს, — გამოსავალი იპოვა ერთ-ერთმა ქალბატონმა.

„თარჯიმონის“ გამოჩენამ ჯერ „მიმოსელლებს“ გააცოცა, მილანში საუბრისას კი იტალიელმა რენო გაეტჩანომ ყურმილში მისი ხმა რომ გაიგონა, განცვიფრება ვერ დაძაბდა.

— აქ რაღაც გაუგებრობასა — იკითხა გაკვირვებულმა, თუმცა მალევე დარწმუნდა, რომ თორმეტი წლის ქართველი თარჯიმანი სუფთა იტალიურით ესაუბრებოდა და ასაკობრივი და ენობრივი ბარიერი მაშინვე მოიხსნა.

პრობლემაც მალე მოგვარდა. ორივე მხარე კმაყოფილი და აღტყაბული დარჩა.

... ენა აღე დადგა, ასაკისთვის უჩვეულოდ ამტყვევდა. წლიანხვედრისა ლექსებს ამბობდა. ოთხი წლისამ მშობლიურ ენასთან ერთად რუსულიც ისწავლა. სკოლაში რომ შეიგეგნეს, წერა-კითხვა უკვე იცოდა და თავის საყვარელ ლაურა მასწავლებელს გაკვეთილის წარმართვამც ხშირად „შეელოდა“.

შესამე ენა ინგლისური იყო, რომლის შესწავლა ექვსი წლიდან დაიწყო. რვა წლისა კი იტალიურმა გაიტაცა. მეცადინეობა დამოუკიდებლად. ლექსიკონების, სასაბუთოებისა და იტალიური წიგნების დახმარებით თანდათან იმდიდრებდა სიტყვათა მარაგს, ახლა კი გატაცებით ეუფლებოდა გერმანულ და ესპანურ ენებს.

ცხრა წლის ბიჭუნას სატელევიზიო გადაცემაში „თაობა“ ორმოცი წუთი დაუთმეს. შეითხოვაზე თუ რამ გადაწყვეტივნა იტალიურის სწავლა, ლაშას პასუხი მოკლე და ლაკონური იყო: — ამ ქვეყნის სილამაზემ, უმედილესმა კულტურამ და ისტორიამ. შემდგომ კი ქეთინო თურმანი-

ძის დახმარებით იტალიურის საკმაოდ როულ გრამატიკაშიც გაერკვა.

კიდევ ერთი საყურადღებო ფაქტი:

ორი თვის წინ იტალია-საქართველოს ერთობლივმა ფირმა „საქარომ“ ლაშა იტალიელების ბზობის დღესასწაულზე მიიწვია. ფირმის წარმომადგენელმა დომენიკო რუბერტომ მოიხივნა მისი იტალიური და თავისი შობაზედღეობა ასე გამოხატა:

„ეს არის უნიკალური შემთხვევა, თორმეტი წლის ქართველი ბიჭუნა ასე სუფთად ფლობდეს იტალიურ ენას, ჩემი ხანგრძლივი გამოცდილების მანძილზე არ მინახავს ასეთი საოცარი ბავშვი“.

რუბერტომ ლაშა ფირმის საკომუნიკაციო მიწვივა (თუმცა ეს სკოლის დამთავრებამდე, ალბათ, შეუძლებელი იქნება).

ვეროკავშირის წარმომადგენელმა ჯუზეპე ნარდერიმ, როგორც ლაშა თვლის, მის მიმართ დიდი სიკეთე გამოიჩინა. ქართულ ენაზე სათარგმნელად გადასცა ოთხი ვიდუო ფილმი და იტალიელი კლასიკოსი მწერლის რამდენიმე ორგინალურ ნაწარმოებსაც შეპირდა.

ინდიდუალური ფაქტორების როლი იზრდება მხოლოდ ბავშვის განსაკუთრებული ნიჭიერების შემთხვევაში და ზოგჯერ ასეთი ბავშვი ჩვეულებრივზე მეტ ყურადღებასაც საჭიროებს.

ამის შესანიშნავი მაგალითია ოცხუთი გარემო, — დედა — მარილი კობახიძე — სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის პედაგოგიური უნივერსიტეტში რ. ლაიბინის კათედრის უფოსი მასწავლებელია, მამა, — გურამ ჯაფარიძე კი ეკონომიკურ მეცნიერებათა კანდიდატია. სკოლის დირექტორის ქალბატონ შუჟუნა მუხამაიის აზრით — იგი ამ სკოლის თვალსიჩინაა.

შეითხოვაზე, გამორჩეულად რომელი საგანი ამ მასწავლებლებს უყვარს, ითქმის ყველა მასწავ-

ლებელსა და საგანს ჩამოვიტოვოთ, მისი პიბი კი ფეხბურთი — და განსაკუთრებით სათაგადსავლო წიგნების კითხვაა. ტელევიზორს კი თავის საუკეთესო მეგობრად თვლის.

რადიოს საბავშვო გადაცემათა ციკლში „აბლაბუდა“ ლაშა ჯაფარიძე „მსოფლიოს ქვეყნებსა და მათ დედაქალაქებზე“ (ხელმძღვანელი ქალბატონი რუსული ვარძიაშვილი) რუბრიკის წამყვანია. მისი მიერ მომზადებულ გადაცემებს სიახლოვეებით უსმენენ არა მარტო ლაშას თანატოლები, არამედ უფროსი თაობაც. ხოლო სატელევიზიო საემიწვილო გასართობი პროგრამისათვის ქალბატონი ოლივი გერაშვილის ხელმძღვანელობით ლაშა აზვადებს გადაცემას — „ინფორმაციები იტალიადან“.

თუ რატომ აირჩია მან გადაცემის თემად იტალია, თავად ლაშას პასუხი მოვისმინოთ:

— ამ გადაცემით მინდა, ყველას დაეახნო ამ ქვეყნის სიდიადე; იტალიელი ხალხისა და ერის მაღალი საერთაშორისო ავტორიტეტი და რეპუტაცია, რომლითაც იტალიელი ხალხი სარგებლობს. ეს სურვილი კი გამიჩნდა მას შემდეგ, რაც მოეცა შესაძლებლობა, წამეგობრა იტალიური წიგნები, ჟურნალ-გაზეთები, მეყურებინა გადაცემებისათვის და ამით გავცნობოდი თანამედროვე იტალიის ცხოვრების სტილს, მის კულტურასა და ისტორიას.

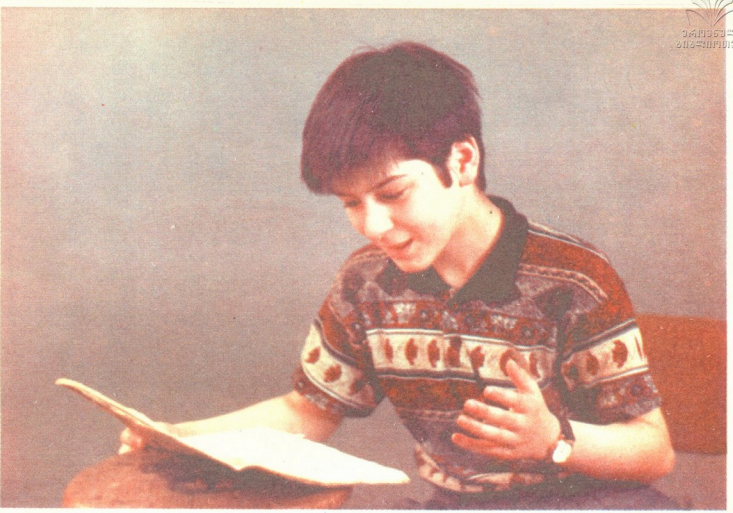
იტალიურისადმი განსაკუთრებულ სიყვარულზე მეტყველებს ისიც, რომ ლაშა გამოსაკვამლად აზვადებს სასაბუროს, რომელიც თანატოლებს დაეხმარება ამ ენის შესწავლაში.

ლაშა საერთაშორისო ურთიერთობის ფაქტულტეტზე ამირტბეს სწავლის გაგრძელებას. ცოდნის გაღრმავების ასპარეზად ინგლისს ესახება, ხოლო იტალია მისი სასწავლო ქვეყანაა, რომლის ცოდნებასაც მცირე ხნით მაინც, ალბათ, თავს ვერ დააღწევს.

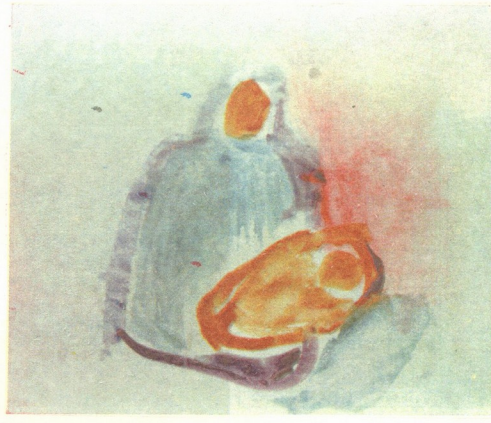
როცა ლაშას უსმენ და უყურებ, გიკვირს, როგორ შეერწყო ერთბაშე მისი საოცრად ბავშვური და მამობურვი გარეგნობა და ის სულეღივი და გონებრივი პოტენციალი, რაც მასთან პირველი შეხვედრისთანავე გინბილავს და გიზიდავს.

თუმცა, ნუ გავუსწრებთ მოველნებს, ნუ ვიქნებით ზედმეტად სიტყვაუხეები, დავულოდით დროს, როცა თორმეტი წლის ლაშა ჯაფარიძე, ალბათ, თავად იტყვის თავის დიდ სათქმელს...

თორნიკე ვლის ლაზა ჯაფარიძე

ნინო ბაგნაბიშვილი

თინო ვლის ნინოს ნაგუფარიძე

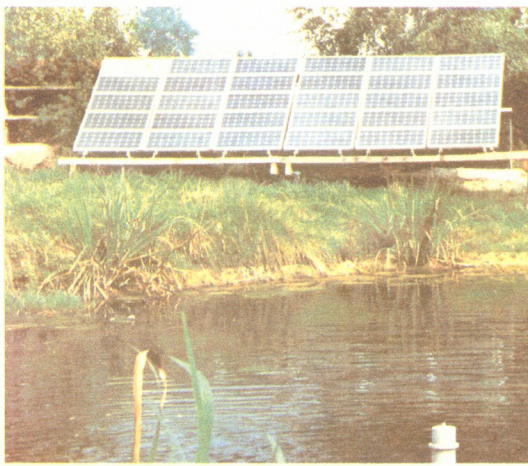

Il Mediterraneo

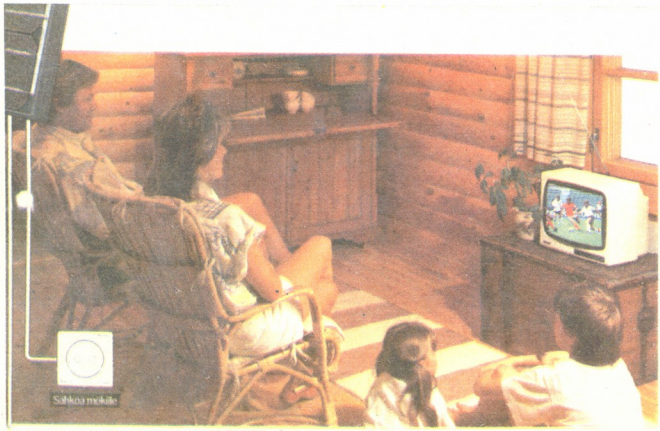

Palermo

„მზის განვითარება“
სსკვდასსკვა დანერგულაგისთვის
გაგონიანება

უკრაინა

განმანათლებლობის მინისტრის განცხადება

ლიან, ეს მართლაც ახლაა წარმოდგენილი, არაუ ჩვეულებრივ ხომ სხვა ქვეყნებში და, მათ შორის, საქართველოშიც, რაცხები ფულს იხდიან დაბარქულ კლიენტებსა და მათ.

საქმე ის არის, რომ ამ უკანასკნელ წლებში ცალკეული გერმანული ფირმები, და განსაკუთრებით მსოფლიოში ერთ-ერთი უმაღლესი ელექტროტექნიკური ფირმა „სიემენსი“, ხელ უფრო დიდი რაოდენობით ამზადებენ, ევროს წოდებულ, „შის გენერატორებს“. ასეთი გენერატორი შედგება მოდულური სისტემის, რომლებიც შის ენერჯის უზოლოდ გარდაქმნიან ელექტროენერჯად. მაგალითად, დაახლოებით ნახევარი კვადრატული ფართის მოდული შის სისტემის შედგენილი 110 კილოვატ სიმძლავრის იძლევა. მაშ, ასე, თუ გინდათ მილიონ ერთი კილოვატ სიმძლავრის დენი, საქმარისა ცხრა მოდულით აეწყოს „შის გენერატორი“. ესე იგი, რვახაზებური მეტრის ფართობი ერთ კილოვატ დენს იძლევა.

„შის გენერატორები“ მრავალი დანიშნულებისათვის გამოიყენება, როგორც სოფლებში, ასევე ქალაქებში.

ახლა გერმანიის ქალაქ მიუნხენში (ბავარიის მხარე) კერძო ხიზების მფლობელები შის მოდულურ უდლომობენ და სახურავებზე ამონტაჟებენ. მოდულუებისაგან მიღებული საყო-

თარა ელექტროენერჯია უკვე იმდენი აქვთ, რომ აღარ სჭირდებათ ქალაქის ენერჯოსისტემიდან მიხი ყიდვა. უფრო მეტიც, როცა დღის განმავლობაში ოქტაბის წვერები ხახლში არ არიან და შისის მოდულუბი მანც გამოიშუშავენ დენს, ეს ჰარბი ელექტროენერჯია სპეციალური მრცხებელის გადითი ქალაქის ხაერთო ენერჯოსისტემის გადაეცემა. ამ მრცხებელის ჩვენების მიხედვით, ქალაქის ენერჯოსისტემა მოხინდარევის განსარჩელოდ მარქებს უზღვის. ისე რომ, ოქტაბი საყოარ ელექტროენერჯიას შეიღიან.

თუკა გათავჯობისწინებით იმის, რომ შისის მოდულუბი, გარანტიის თანახმად, ხელ ცოტა ოხუთმეტწლოწილი შეუფერხებლად მუშაობს, ადვილი წარმოსადგენია შედეგი. ამ წინის მანძილზე გერმანელები არაოთხ ინჰალაურებენ მათ დარქებულუბას, არამედ სახოლოო ანგარიშში, ოქტაბის ბოუქტის დამატებითი მუშაობის ახალ წყაროს უქმნიან.

ახლანან, ბავარიის მთავრობამ იმქმედია იმზე, თუ როგორი შეუწყოს ხელ „შის გენერატორების“ ფართოდ დანერჯვის და მიღწობის იმის, რომ გენერატორების გამოიშუშავებული ელექტროენერჯიის წილი საერთო ენერჯეტკაში ყოველწლოწლოდ გაზარდოს. მიმდინარე წელს მთავრობამ საოცრად შეიღილილი მარქა გამოიყუ ამ მიზნით. ეს თანხა მომავალში უფრო გაზარდება. მაშ ასე, მთავრობამ მთავის პარიტეტული მოდულუბის დარქად შის ენერჯიისაგან ელექტროენერჯიის მიღება განახლა. სხვათა შორის, ასევე იქცევა იაპონ-

მაცნიერების და ტექნიკის პროგრესი

ნისი მთავრობა. და, რაკი იაპონია ვახხნეთ იმხაც დავებენ, რომ ამომავალი შის ქვეყანაში დაიწყის მის მოდულუბის მანძილს გან კრამიტების დამზადება. გადახებენ ახალ სახლის მრცხებელს, რაც ერთდროულად ელექტროენერჯიის მიშქოდებელია. ეს, თურმე, ძილზე ხელსაყრელია სოფლად, თანც აღარ სჭირდება ხახლში ელექტროგადამცემი ხაზის მოყვანა, კრამიტე სახლის დახაურად და ელექტროენერჯიის მანძილს!

დღის გერმანიის გაუფრება და სატელევიზო გადაცემებში მოქალაქეებს „შის გენერატორების“ შექმნის ურჩევნ და ხაზგახხით აღნიშნავენ, რომ სრულებით არ საქართველში მომსახურება, და ეკოლოგურად ხუფთა არიან. ამავე დარბის იხიცი აღნიშნება, რომ შის ენერჯია უნდა გამოიყენოს ცალკეულ წინა წარმოებებში და ორგანიზაციებში. მიუწინის მეტრის „ოლიმპიურ ხადგურთან“ ასეთი წარწერა: „შის მოდულუბით განათებულთა მეტრის სადგურია“.

ჩვენ არ გინდა, რომ მი-

ლოარი წლების მანძილზე შექმნილი ნავთობი, ქვანახშირი, გაზი და სხვა სათობი მხოლოდ ერთ ან ორ თაობას „შეეფრებოდ“ და არ შეეფრებოდ მომავალ თაობებს. მოდით, თანდათან სახსურში ჩავყენოთ შუე, ის ხომ ჩვენგან არაფერს მოიხიბს. შის ენერჯეტკა „დაემეგობროთ“ და ყოველდღური ცხოვრების თანამგზავრად გავიხადოთ.

ახე ფერობენ გერმანიაში.

ჩვერ კიდევ 1986 წელს, საქართველოსათვის ნაცნობი ხარის მხარის პრემიერ-მინისტრი ოსკარ ლაფლონტეი წერდა: „უნდა ვიწვავლოთ ცხოვრება იმ ენერჯით, რომელსაც იძლევა შუე. ჩვენი ენერჯეტკული მომავალი უნდა დაეყრდნოს და დაეყრდნოს კიდევ ენერჯიის აღტენიანობალ სახეობებს, ესე იგი, სახოლოო ანგარიშში — შის ენერჯიას“.

მეთხოვრები, ალბათ, გაუჩნდება ბევრი შეკითხვა. მზად ვარამ ამოწურავი პი-სუბისათვის.

ანდრე ცინსპარიძე

შვილი, რომელიც მანქანას მართავდა, ყურადღებით გაპყურებდა გზას. მის გვერდით მამა იჯდა, პირობგვალი, შესუქებული კაცო, ყავისფერი ტუჩის სათვალვე კაცოა და ისიც პირდაპირ, გზის მიმართულლებით იყურებოდა.

შვილმა მანქანა დაამუხრუჭა.
— მოვედით!
— ვიცის!
მანქანაში რაკი ჰაერი აღარ ტრიალებდა, უფრო ჩამოცხა. შვილმა ის-ის იყო კაბინის კარი გამოადო და შეემა „ვოლგამაც“ გვერდით მოწყვეტით ჩაიქროლა:
— ფრთხილად. ხომ იცი, აქ მანქანები არ მოვირიდებინა. შენ უნდა მოერიდო. ასეთია აქაური წესი.

იქით ჩიხი ჩანდა მწვანედ გაჯავული, დაბალი დაფნებით, გუნდის ხეებითა და ელექტრონის მაღალი ბოძით, რომელზეც კალათბურთის ბაღე კონწიალობდა.

იქვე, ჭსისთან, ჩიხის სიღრმეში, შვე ლედვს ჩამოებარჯდა ტოტები. ფართო, მოპზინვარე ფოთლებში შვეყვითლად ღუღად მწიფე ნაყოფი. ჩამოხლეჩილ ტოტებზე კაკეი ქანაობდა ძველი, ჯაჭვიანი საათის ქანქარასაითი.

— არ გადმობვალ?
მამას არაფერის შთქმელი სახე ჰქონდა, ცივი, მწვანე თვალებით.
— არა!
— აბა, მთელი დღე ასე უნდა ვიყო?
— ცოტა მაკალე. ვერა ვარ კარგად. კისერში წაიშვირა რაღაცამ.

— ჩველები ივი ამბავია. ამ გზაზე ყოველთვის ასე გემართება.
— არაფერია, გაბივლის. შენთვისაც თუ მწელი არაა, ერთი იქით მიიხედვ და მითხარი, მორანს ჩვენი სახლი?

— ვითომ რა მოხლბა, შენ თვითონვე რომ მიიხედო.
— როგორ გვონია, არ მინდა? თავის მიპრუნება არ შემიძლია.
— ამბობენ, ასეთი რამეები აღამიანებს სიბერეში ემართებათო. შენ რომ ჯერ ბებერი არა ხარ?

— რა პასუხია ახლა ეს.
— გასაგებია, უკვე ლირიკულ განწყობილებებაზე ვართ... მორანს, მამა, მორანს და, რომ იცოდე, მშვენივრადვე გამოიყურება.
— ისევე კრამიტი ახურია?
— აუფრიათ კრამიტი. თეთრი, პირალი თუთითთაა გადაკარკალავებული.

ვასილ გვიტაძე

მომხრობა

— რაკი სახურავი გამოცვალეს, კარ-ფანჯრებსაც გამოცვლიდნენ.

— ამას კი ვეღარ გუტყვი, კარგად ვერ ვარჩევ. გრძელი, ღია აივანია ჩამოფარებული. ტალავარიც საკმაოდ ჩრდილავს. ეზო მაღალი ღობით შემოურავავს. კონინდარს არ იკითხავ? კონინდარიც სხვანაირია. კონინდარსაც შეუცვლია ფერი. და საერთოდ, მამა, ნათქვამს საკუთარი თვალით ნანახი არ გირჩევნია?

— მირჩევნია, შვილი, მირჩევნია, — ამოიხვნეშა და რაღაცნაირად შეეცვლილ ხმით გააგრძელა: — მაგრამ ზოგჯერ ასანარდად რომ არაა საქმე? რაღაც რომ გპირაკვს და უკან მიხედვის საშუალებას არ გაძლევს?

— ძველი კიბეებიც მოუნგრევიათ, — ჩაილაპარაკა შვილმა და ხმაში სუსხი შეეპარა. — დაგასწარი. ჩემთვის სულ ერთია, შენ ეს გაიტტერევიხს თუ არა.

— იმ კიბეებზე უყვარდა ჩამოვდომა... რომ გამახსენდება, გული მიკედება. ზის აგერ, გულგამოტყმულ ქვის კიბეზე, მოკლემართლიანი ბიჭი. თავისთვის ზის და ფიქრობს. ასე მოფიქრალა ჩამრჩა გონებაში ჩემი საწყალი მამა. პატარაბაში შენც გამოჩნეულად გიყვარდა ეს შვილსაფხურნიანი თეთრი ქვის კიბე.

ვარდა ეს შვილსაფხურნიანი თეთრი ქვის კიბე.

— მე ახლაც მიყვარს.

— მამა შვილს შეაჩერდა. შვილმა აშკარა უკმაყოფილებით გამოხედა მამას და უპასუხა მხოლოდ იმიტომ, რომ სიჩუმე უკვე აღარ შეეძლო.

— აი, ის, საცოდავი კიბე, მამა. შვილსაფხურნიანი, ცარცივით თეთრი, გადაქათქათებული, ბაბუას ხელით გაწყობილი. სწორედ ისეთი კიბე, შენს შესიერებას რომ შემორჩა... მოუნგრევიათ და ახლით შეუცვლიათ. მე კი ის დღეიდან უფრო მეყვარება — ჩვენი ძველი, პატარა სახლი და მისი კიბე!

— მე მგონია, არც შენთვის უნდა იყოს მიინცდამინც უცხო ღირიკული გადახვევები.

— შენგანა ყველაფერი ეს ჩემში მემკვიდრეობად გადმოსული.

— რაა ჩემგან შენში გადმოსული?

— რა და, ეგ შენი გამაღიზიანებელი, ყალიბი და მატყურა ჩვევა, გულჩვილობის რომ ძახიან ბრყევები. შენ ხომ ავაშენა და ავაშენა მისმა სიკეთემ. მეც ასევე ამაშენებს. რას იზამ, მგრძობიარე ხალხი გვკვია. მეტი რა გზაა, ბო-

თეთრად

ლომდე უნდა შევინარჩუნოთ ეს სახელი.

— აშენებასა და დასახლებაზე ხმა არ ამოძვლება. არც მე წამიყვანია ჩემი ცხოვრება ამ გზით და ვერც შენ წაიყვან. პატიოსანი კაცის სახელი კი სწორედ ამ სუფთა გუნება-ხასიათმა შეგინა!

— და ამით ბევრსაც ვკარგავ!

— პირიქით, ბევრ რამეს იგებ! — რას მაინც. რითი მეხმარება ცხოვრებაში ეგ შენი პატიოსანი კაცის სახელი. იმით ხომ არა, ბატონო-შენი ჭირიმეს ძახილით რომ მხდის სულს. კიდევ კარგი, მთლად ვერ გადამიყვანა თავის ჯაჯაზე და ჩემი მეობა ჩემად დამრჩა.

— სხვათა შორის, არც ზრდილობიანი სიტყვა-პასუხის კაცია იოლად ხელწამოსკრავი.

ბატონო, წავიდეთ, მაგრამ ჩვეინანები არ ვნაოთ? უზრუნული არ იქნება? რას იტყვიან.

— რა უნდა თქვან. ვის რა აქვს სათქმელი. როცა რჩევა-დარიგება იყო საჭირო. კაციშვილმა ჭკუა-დამდარი სიტყვა არ შემოგვანია. რად გინდათ, ამოდენა სახლ-კარის მოვლა თქვენ სად შეგიძლიათო, — ყველა ამას არ ჩაგვიჩინებდა?

— საკუთარი ჭკუა-გონება სად გქონდა. შენი თავის აქბავი ხომ იცილი, მართლა არ უნდა გაგეყიდა შენ ეს სახლი.

— მაგას ვამბობ მეც, სხვას კი არაფერს. გვიანაა აწი, გახვეტილი ნაცრის უკანვე შემოხვევტა ძნელია.

— ძნელია, მაგრამ შეუძლებელი არაა.

— რისი თქმა გინდა მაგიით.

ვშაკობ, დაგიმიძმა ტვირთი... ჩემი ბეჭების იმედი გაქვს

— არა, მაინც საინტერესოა: რას იზამდი ჩემს ადვილზე?

— არ გეცნობა ის ლუქნი? — შვილმა ქრის მარცხნა მხარზე გავიშვარა ხელი, ფიცრული ფარდულსიკენ. — გეცნობა, რასაკვირველია. ცისპირადე იარაფებით მაგის პატრონმა, ჩემზე უკეთესად შენ იცი ეს. შვილმა კი ადვილზე დააბა თოკით, ჯაჯვით, რითაც კი შეეძლო, იმითი.

— წავიდეთ!

— არ გესიამოვნა ხომ, სიმართლეს რომ გეუბნები.

— კაცმა არ იცის, შვილო, ვინაა ჩვენს შორის მართალი.

მოდოდა ბრილი, სასიამო სუნი, ნაცნობი და ახლობელი. მამა

სკოლა გაბნობია

— კი, თავის ფარდებში. პირ-მონივრა და ზრდილობა ზოგჯერ უზრდელობაზე მეტია. სიმართლე თუ გინდა ვითხრა, სიღაჩრვა და ქელაჩრუობაა.

— რა დაეგმართა, შვილო, შენ დღეს?

— აბა, მოსაწონია ახლა შენი ასეთი საქციელი? შენს გამზრდელ მიწა-წყალზე, შენს სახლიან მიზხვედი. იმის მაგივრად, რომ გადმოხვიდე და ამდენი ხნის უნახავი მიწა კოცნი, შეხედვა არ შემეძლიათო, იმანხი, თვალზე ხელს იფარებ და ჩემთვის გაუგებარ ტკივილებზე მექადაგები. ყალბ, სასაცილო მდგომარეობაში იყენებ თავს და აუტანელი ხდები.

— წავიდეთ!

— წავიდეთ, წავიდეთ! რას ამოიჩემე ეგ ოხერი სიტყვა. იმაზე და იმაზე ახლა. ან მოსვლა რა იყო, ან წასვლა რაღაა.

— მეორეა შეგიძლებდი. არ შემიძლია.

— მართლა არ გადმოდიხარ, მამა?

— რა ვქნა, არ შემიძლია, ვერ გადმოვალ.

— თამაშობ ხომ!

— არა, არ ვთამაშობ. ძალა არ მყოფნის.

— ვინ მიიხვდება შენ, როდის თამაშობ და როდის არა. წავიდეთ,

— შენთვის არაა ძნელი შენს შემოტრუნება. შენი ძირი მიკან აქაა, ამ მიწაშია. გტკივა, გაწუხებს. ჩემთვისაა ძნელი აქაური-ბასიან შეტუება.

— მაინც რატომ?

— მე აქაური სათბურიდან იქითა ვარ გადარგული, ოღონდ ხელივწერ სათბურში კი არა, ბუნებრივში, ცოცხალ, ნედლ მიწაზე.

— აქაურობა შენთვის სათბურივითაა, არა?

— იყო. ახლა აღარც სათბურია. ჩემი ძირი იმ მიწაში გაიბრუნა, იქ შენ შენი ხელით გადამრგე. ის მიწაა ჩემი მიწა. იმან გამზარდა, ის მასულდგამულებს და მარჩენს. შენ თუ ეს მიწა-წყალი არ გეთმო-ბოდა, მე არ უნდა მოგეშორებინე ამ კუთხე-მიდამოდან.

— ჩემს ადვილზე რომ ყოფილიყავი, როგორ მოიტკელოდი?

— არც ეს შეკითხვაა სწორი.

განსაკუთრებული სიმძაფრით გრძობდა ამ სუნს. ეტყობა, ისე-ისე ყვოდა მაგნოლიის ხე გუნების გზით. ყვოდა თითრად და ფაქიზად აფეთქებული, აფაიქუნებული. ღღვებოდა და წვეთ-წვეთობით იკეოდა ფოთლებზე ჩამოღვენილი წებოვანი სითხე. იბერებოდა მარდვები იმ წებოვანი სითხით. თბილი, ვარდიანი პირქარი ეღამუნებოდა სახეს, თვალებს.

ნესტოები იფლინებოდა მამრუალა, მამფრი და მართებულა თეთრი სურნელებით, ასე უხვად რომ ასდით ხოლმე მაგნოლიის ხეებს განსაკუთრებით სიციხიან აინდში.

— სასაფლაოზე მაინც არ გავიართო, მამა? — ყრულ, რბილად იყო ნათქვამი ეს სიტყვები და მიხვდა მამა, რომ შვილი უკვე შერეებოდა.

— კი, კი, სასაფლაოზე აუცილებლად ავიდეთ, — მიუყო მამამ და შვილს მადლიერი თვალებით შეხედა.

ქრის მარჯვენა მხარეზე, ჩიხთან, სადაც მანქანა იდგა, გამოხაზოლქვი კვამლი დარჩა. თუნუქის მაღალი მესრით შემოღობილ კარმდამოში არავის გაუგია მამა-შვილის არც მოსვლა და არც წასვლა.

„თქვენ ხომ ხართ პარტიული — მოხარბადით და ახწველით სტუდენტებს ცეკვა. ან არახსენებთ სტუდენტებს შეგძლიათ იმსჯელოთ ჩემს პროფესიულ თავიანთებზე?“ — უფრო მან ერთ-ერთ რეპორტაჟს ბიუროს სხდომაზე.

მრავალი სახელოვანი მოცეკვავე აღუჩნდა ხმა მასწავლებლებს. მართლ იმა ნიორაბის სახელოც კარა, ქალბატონი ხმა ვეკუხა პედაგოგიურ დირიჟებზე გახსნობად.

არმოცდამათ წელი ემსაბურს ბელოვინებას, შენს ხალხს და იცდამათ წილის ბინის რიგში დავის მიუხედავად, ჭინვ უსახლკაროდ დარჩენ — ამავე დღი უმადურება და უფულობა წარმოადგენდით. არადა, ერთხელ ბატონი დეურად შევარდნიან (მოსკოვი წახვლამდე) კულტურის სამინისტროს ერთ-ერთმა წარმომადგენელმა, რბილად რომ ეთქვათ, ქალბატონი ხმაზე გადგება შეთავაზება — ისევე ისე ვამო, რომ იგი პარტიული არ გახლდათ. რიკა მოვარობის ხელმძღვანელი გვიცნო ქალბატონ ვეკუხის სახე-

ტის დიდოსტატთან შეგობობა არ უნდა ტიპობით გულზე მავან და წყნარად. მოკლედ რომ ვთქვათ, უდიდესი წილის, ღვაწლის სანაცვლოდ დარჩა — სინაწული, ტკივილი არღანაზობა, არღანაზობა და... კორეოგრაფიული სანაცვლოდლის სიეროს საცხოვრებლის პერმანენტული, ნესტიანი ოთახის ერთი კუთხე (მეორე წაწული სანაცვლოდლის დამლაგებებს ეკუთვნის).

„იხეც ბატონ ბარამ ბარამის წყალობა, თორემ მთლად ქუჩაში აღმოვჩნდებოდა“, — ენიღღებდა ქალბატონი ხმა ამეზინელოდ დარჩებტარს.

ვეკუხებრიობით ამ ვასიოცარ ქალს, ოთხმოცდახუთი წლისათვის რომ გადუბიენია და ვეკვირდა, მაინც რიკორი გაუტებელი, მაროალი, კეთილშობილი, ამავე დარჩენილი იგი. ტოპა ვეკუხა, ქალბატონი ხმა ქალიწულიც — ნიკორი ბელოვინი, რიკორიღვოს თეატრის მახლობა მონ რაიის ოორმეტე წლის ვეკვირანათან ერთად ნაქორავებ ბინაში ცხოვრობს.

ქალბატონი, ვისზეც მინდა გეხატობრო, არა მგონია წარდგენას სპეროგბედებს — ბელოვინებათან წილნაყარი ადამიანებისათვის მარტო სახელი — ხმა მასწავლებელი, ბეკრის მოქმედი, მარამ ძალიან ცოტა თუ იცის ღღებს რითი, რიკორი და რანაირად ცხოვრობს ქალბატონი, რომელსაც უდიდესი ამავე მთქვანის ქართული ბაღების აღწევებს საქმეში.

სერაფიმა (ხმა) ვეკუხა — დაიბადა არაწში, ორი წლის შემდეგ, მოხობლებთან ერთად, ცხოვრობს თბილისში. 1965 წლიდან სწავლობს თბილისის ოპერისა და ბალეტის სტუდიაში, პერინის კლასში, სილო 1968 წლიდან ლენინგრადის მართის სახელობის თეატრის სტუდიაში ირიცხება.

სიკერულითა და ღიბილით იცანებს ქალბატონი ხმა ხისადეგს გამოცდებს: „ბულდოგსწავლებელი ვეკვირ ცნობილი პედაგოგების — შავროვის, ალექსი ივანეს ძე პუშკინის, რომანოვს წინაშე.

— პურტეგებს ვაქვო? — მეკითხება რომანოვს.

— მაქვს, — ვასუზობს და ვაგრიზივარ გოვინებთან რომ ვითხოვო, არც იმით აღმოჩნდა. სასწრაფოდ ბინაში და ვაწუთებისაგან ვამწადებ და ისევე შევრიზივარ გამოცდაზე.

— ფორტე შეგძლიათ? — მეკითხებათ კვლავ.

— რა თქმა უნდა! — ვასუზობს. ცეკობა იმდენად მინდოდა სწავლა, იცდამოხებერ ვაქვით... შეტს დეგები ვეღარ უძლებენ ჩემი „პუანტიების“ გარე და ვეცემო... იმავე დღეს ჩირიცხულია ხმაში აღმოჩნდა“.

მერე... შემოქმედებითი ხისარული, წარმატება, ბატონ ვახტანგ ჰახუჯიანთან შეგობობა, სექტაკლები და... ომი. 1941 წლის ბოკოდა. ქალაქი დავარდნა. თეატრის, ვეკუხა არ ტოვებს, დანარჩენები გადადიან პერწში. შოშილი, სიფუქვიერ, ავადმურობა, მერე ევაკუაცია, კეთილი პროფესიორი კანსკი, „რომელმაც სიკოსტე მათქმა ითქვის სასიკეთოდ გადადებულს“, — იცანებს ქალბატონი სერაფიმა. პეტრის თეატრი დაიწვა. ცეცხლმა შთანთქა ყველაფერი. დახის მანქანა სექტაკლებს. მერე თბილისი. აქ ბატონი ვახტანგ ჰახუჯიანი და ლავროვიკა (ხმა) დახდენენ. ქალბატონი სერაფიმა კორეოგრაფიულ სტუდიაში (დარეკტიორი — ქავრუვილი) პედაგოგად მინდებს, შემდეგ ბატონი ვახტანგ ჰახუჯიანი დაინიშნა ხელმძღვანელად, სილო ვეკუხა გადაიკვანეს სანწავლო ნაწილის ვეკუხა. 1969 წლიდან უკვე სანწავლებლის დირექტორია. ამ თანამდებობაზე იცდამავე წელიწადი იმუშავა. ერთხანს მისხნად დაუბირებს უმარტობის ვაწო...

სერაფიმა ვეკუხა თავის აღსაზრდელებთან.

თების, „პატივცემული“ პარტიელისათვის ახელი პასუხი გაუცია: „რატომ უნდა მოვხსნათ, პირიქით, უნდა დავინმაროთ, ბინა შევიციო!“

მაინც არავინ იღო ყურად ბატონი ედუარდის წინადადება, არც ბატონი ვახტანგ ჰახუჯიანის შუამდგომლობაზე უშვია (თუმცა, ვამორცხული არ არის, რომ სწორად ამ სახელგანთქმული ბაღე-

„იმათაც ქუჩაში ვტოვებ. პარტიკულრობის არანაირი ნიჭი არ აღმოჩნდა, შეილს არაფერი ჩრება ჩეგან“. — რცხენია ამ კერძოლანი თავებში ვეკუხარებს ქალბატონი ხმა. თავისი მარტილი ხელფასი პეტრის დულად თუ ცეკვა. და ამისაც რცხენია ქალბატონ სერაფიმის. დაახ, იმის შავებრად, რომ ბეკვი ვინმე ხარცხვლით აწკოვებს მის

ქართული კულტურის შეგრავნა

ქალბატონი სერაფიმა ვეკუა

წინაში, ქალბატონ სერაფიმას ირცხვინება საკუთარი უმწიობა, მოუბერებლობა, კეთილმოუწყობელი ცხოვრება და უხასხრო სიბერე.

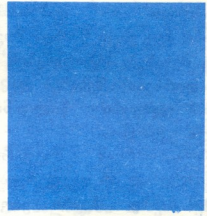
ვათავლიერებთ სურათებს, ღინანტრადისა თუ თბილისის პარკსაში მისი შესახებ დიბეჭდულ რეცეწვებს... მადლიერების სიტყვები, დიდი ხანვარული და სითბო უვეღდან. შედეგია... დამამტირებელი ყოფა.

— „ხანუგეშო იხა მჭებ, რომ ჩემს ყოფილ ბტუდენტებს არ ვაუწუღებია, მოდამ, მენმარებთან, აი, ახლაც ეს ღამაში თავადღე ჩემმა ყოფილმა მოწაფემ ღე: ღა მავაცარამ მომტანა“.

მართლაც, ამ თავშესაფარს მუხენიერის წარღები ამწუენებს, თუმცა იხინი თითქოს უფრო ხეგდამან ზღის ამ უხადრტყ გარემოს.

გულმოკლუღები, გაოგნებულღები ეტოვებთ ჩვენს მხამინქელს. ნუთუ ასე ძნელი იყო ერთი პატარა, საკუთარი კუთხე მჭონოდა ეხოღენ ღაწლწიხილ ქალბატონს, რათა ხიბერის ეამს მინც იცხოვრა ნორამღლად, სხვა თუ არაღერი, ქართული სახალღტო სკოლის ორმოცდათწლიანი ცხოვრების დოკუმენტბა შემენახებოდა შთამომავლბაბა.

ეწნებ, ახლა მინც მოგებერბოთ რამე, ეწნებ, ახლა მინც, — რიცა უმარბტოლ ხისათვის აღარ დიხტება ქალბატონი ხიამა იყო სომ აპარტამენტებს არ ითხოვს.

ირმა ნირობამ

არც იმით წიღში შეგვლა ზურს, დღუნახურებელი კეთილღღობის მოსაპოვებლად ეხოღენ ხარბად რომ ირტებთან. ეწნებ, ვარტოთ ცოტა ხნის სიცოცხლე ამავღარ პედაგოგს, ქართული ხალღების შემატანედ რომ კვერულა და დღესაც, ხან: დანწუღობის მუხენდავად, მუხლჩაუხარღლად მოღვაწეობს თავის ხანვარულ ხანწავღებღში, ხადაც კვლავაც რადიო და მოწინებთი მოიხენიებენ ჰეატრ, მაგრამ სამართლამ ნიჭიერ და კეთილშობილ ქალბატონს — სერაფიმა ვეკუას!

ჯავიღლა ღამერბაბია

პალატაში ახალი ავადმყოფი მოიყვანეს, — ზორბა ჭაბუკი, მსუქანი, ღლიანი, ღამაში. ოცდაშვიდი წლისა იყო, მაგრამ ორი წლის ბავშვის ჭკუა ჰქონდა. მან ზღურბლიდანვე გაიღმა და ხმაბალდა თქვა:

— გამაღვობათ, გამაღვობათ! ბევრი, ვინც პირველად არ იფეა აქ, იცნობდა ამ ჭაბუკს. ბოროტა ერქვა. ბაზრის ახლოს უცხოვრია, დედ-მამასთან. კვირალბა, როდესაც ბაზარში ბევრი ხალხია, გააღებს თურმე ფანჯარას და ხალხს აბრაზებს, მაგრამ ბოროტად კი არა, მხიარულად. საერთოდ, კეთილი ბიჭვა.

— გამაღვობა, ბორია, გამაღვობა! შენ აქ რა გინდა? ისევ დაამაჰვე რაიმე?

მომეღელი, რომელიც საწოლს უწყობს ბორიას; ჰყვება:

— დედ-მამა გალახა ჩვენმა ბორიამ.

— რატომ ჰქენი ეს, ბორია? დედ-მამა გალახე?

ბორია თვალებს ჭუტავს და ენერჯულად აქეწვს თავს:

— მეტს ალ ვისამ, მეტს ალ ვისამ!

— დაწეკი ახლა და იყავი. „ალ ვისამ!“

— დედიტო ალ მოვა? — შემინებული კითხვობს ბორია, როდესაც მომეღელი მიდის.

— მოვა, მოვა დედიტო! — ამ-შვიდებზე ავადმყოფები. — თვითონ გააგდო, ახლა კი — დედიტო!

პალატა რამდენადმე გამოცოცხლდა. სულელებთან, როგორც შევნიშნე, უფრო ადვილია ურთიერთობა, უფრო საინტერესოა, ვიდრე რომელიმე ჭკვიანთან, რომელსაც გონებიდან არ გამოუღის, რომ ჭკვიანია. და კიდევ: სულელები, ვინც კი შინახავს, თითქმის ყოველთვის კეთილი ადამიანები არიან. მებრალბები იხინი და სულ ფილოსოფოსობის გუნებაზე ვდებო. ბოლოში რომ არ დავიწყო ფილოსოფოსობა, ეს ყოველთვის ცუდია, ბარემ ახლაც ვიტყვი, რა აზრები აღმიძრა ბორიასზე დაკვირვებამ (მაინც მაქვს თქმის სურვილი). მე ვფიქრობდი: „რა არის ცხოვრება, კომედია თუ ტრაგედია?“ რამდენადმე ღამაზამდე გამომივიდა, მაგრამ შემოდგმამკილო გავიჭედე: კომედიას კი არა, იქნებ წყნარი, შემზარავი ტრაგედია, რომელშიც ყველა ჩვენთაგანი — ნაპოლეონიდან ბორიამდე — ტლანქი, ჩღუნევი მსა-

ხურები ვართ, განსაკუთრებით ნაპოლეონი, გულხელდაკარგული და სამკუთხაქედინი. ამაოდ ვვიროდნენ: „არ უნდა შეიბრალდე ადამიანი.“ ისეც უხერხული, ძალზე მედღერო პიზის გამოა. პატივისცემა, რა თქმა უნდა, საჭიროა. მაგრამ პატივისცემა ხომ სარფიანი საქმეა, რომელიც კულტურის მოაქვს. მებრალბა კი — ეს ჩვენზე მაღლა, ჩვენი ბიბლითიკებზე ბრძნულია... დედა ყველაზე პატივსაცემია, რაც კი რამაა ქვეყნად, და ყველაზე მოშობიურიც; და იგი სულერთიანად შებრალბება. დედას უყვარს თავისი შვილები, პატივს სცემს, ეჭვიანობს, სიკეთე უნდას მათთვის, — ბეერი, უცვლელი, მთელი სიცოცხლის მანძილზე, და ებრალბება. აქ ბუნებამ ჩვენთვის იზრუნა. წაართვი დედას მებრალბების უნარი, დაუტოვე მას უმადლესი განათლება, აღზრდის ხელფონება, პატივისცემა... დაუტოვე მას ყველაფერი, მაგრამ წაართვი მებრალბების უნარი, და ცხოვრება სამკურნალო ვადამკურნალო ბარაკად. რატომ აღდგება ხოლმე რისხვით ხალხი, როდესაც კართან მტერია? იმიტომ, რომ ყველას ებრალბება დედები, ბავშვები, მშობლიური მიწა. ებრალბათ! შეგიძლიათ არ დამეთანხმდით, ოღონდ მეც ვცივი წმინდა მოვალეობის შესახებ, პატივისცემის შესახებ და ა. შ., მაგრამ უდიდესი წილი სიბრალულს ეკუთვნის.

ღროა, ბორიას დაუბრუნდე. სპეციალურად არ დაკვირვებია, მაგრამ მასზე ბევრი ვიფიქრე. მთელი დღეები ერთი და იგივე მესმოდა პალატაში და დერეფანში:

— გამაღვობათ! დედიტო სადღა?.. ალ მოვა?

— ღროა, ბორია, მოვა, სად წავა აბა. დაიხვეწოს ცოტა შენგან.

ბორია იცინის, ბედნიერია, რომ დედა მოვა.

— ატობუსით? ატობუსით... ხომ?

— ატობუსით, კი. მაშინაც კი, როცა ვიძინებო, ბორია კითხვობს:

— დედიტო მოვა?

იგი არავის აბეზრებს თავს. ნე-მსებს მამაცურად უძლებს, ოღონდ იჭმუნუნება და გაოცებული. ამბობს:

— მეტკიან!

შემდეგ ყველას აღტაცებით უყვება, რომ ეტინა. მას არ დასცინიან, ხალხით ბასუზობენ, რომ „დედიტო მოვა“, სხვა უფრო რთული კითხვები ბორიამ არ იცის.

ერთხელ მეც ჩაგატარე, როგორც ახლა ვხვდები, საკმაოდ უხერხული ექსპერიმენტი. ბორია დერეფანში იჯდა მერხზე.. მე ბერიდით მიუეუკევი და დაუძახე: — ბორია!

ბორია ჩემკენ შემობრუნდა, მე კი ყურადღებით მივაჩერდი თვალეებში, დიდხანს ვუმზერდი... მიწილდა ვამეგო: შემობრუნდა თუ არა გონებაში რაღაც ნაჭერქალი, თუ დიდი ხნის წინ ჩაქრობოდა მთლიანად? ბორიაც მომჩერებოდა. და მე ვერ წავაწყდი მის თვალეებში ვერავითარ აზრს, ვერავითარ ფაქრულ კითხვას, ვერავითარ შეფერიანებას, რასაც ჩვენ უკანონო ადამიანის თვალეებში ყურებისას დუმილითვე ვასუსხობთ: „რა გინდა?“ — შემფოთებიო, ღრძოდ, გამოწვევად. თვალეებში ბორიას ედგა ყოვლისმომცველი, მშვიდი კეთილმოსურნეობა, ბრძენ ბერეკაცებს რომ აქეუ, ისეთი. მე გერეკა ვამიფუჭდა.

— დედიტო მოვა, — ვუთხარი მე და სირცხვილით დავიწვი. ადვომა და წასვლაც შემინებვა.

— დედიტო მოვა? ხომ? — ბორიამ გაიცინა, ბედნიერმა.

— მოვა დედიტო, მოვა. — მე მიმოვიხედე, ვინმე ხომ არ მიყურებს-მეთქი. ეს საშინალება იქნებოდა. ყველას ადვილად გამოუღის ეს „მოვა დედიტო, ბორია, მოვა!“ და მორჩა. და მიდინა თავიანთ საქმეებზე — წვეწვ, იხანენ, წააღს სუამენ. მე მერხზე ვიჯექი მიწვებალოვით და ვერ ვეძღავი კიდეც მეთქვა: „მოვა დედიტო“. წასვლაც არ შემეძლო — მეფეწვოდა, რომ მიმეხებოდა ყველაზე შურაცხმყოფელი, ყველაზე დამამცირებელი, რაც კი შემოღობა ადამიანს — ზურგს უკან. სიცოლი.

— ატობუსით, ხომ?

— კი, კი, ატობუსით მოვა, — ვუთხარი და თვალი ავარიდე.

— გამაღვობა! — მითხრა ბორიამ და ხელი ჩამომაართვა. რაც გინდათ თქვით და, მომჩვენა რომ დამცინოდა. ადგევი და პალატაში შევედი. შემდეგ შემუშნველად ვუთვალეობლები ბორიას — ხომ არ იცინოდა, თავისი საწოლიდან რომ იხედებოდა. სიფრთხილვა საპირო ამ ხალხთან.

ბორიას შეუძლია დიდხანს იყ-
დეს უძრავად მერხზე... ხის და
დაფიქრებული იყურება წინ. მე ამ
დროს გვერდიდან ვუყურებ და და-
ჭინებით ვფიქრობ: ნუთუ მას გაბ-
რაზება შეუძლია? ხომ მოაწყო
სკანდალი სახლში, ვარდი რომ არ
უყიდეს. ატირდა, სკამების აყირა-
ვება დაიწყო, დედა შეეჩენა —
დედასაც ხელი ჰკრა, მამასაც...
მაშინ რატომ არის ის ჭკუანაკლე-
ბი? ეს სრულიად ჩვეულებრივი
გადაწყვეტა საკითხის: ჯავრის
ამოყრა ახლობლებზე. ჩვენ ყველა
ასე ვიქცევით. ან იქნებ ვერ ხედე-
ბა, რაც გააკეთა? წყენას გრძობს,
ჯავრის ამოყრას კი, როგორც სა-
ჭიროა, ვერ ახერხებს...

ბორია

მეზობელ პალატაში გამოჩნდა
ვიღაც გრძელხელო და გონება-
შეზღუდული გადარეული. მე მეში-
ნია ჩინოვნისების, გამყიდველების
და ასეთის, როგორც ეს გორილა.
ისინი კი რაღაც ადლოთი გრძიო-
ბენ, ვისაც მათი ეშინიათ. ერთხელ
ერთი ჩინოვნისი ორი საათი მიყ-
ვებოდა, — თან შემწყვლედ, ონდავ
ნაღვლიანად იღიმებოდა, — როგ-
ორ მოხვდა აი, აჰ, კისერში, კუ-
ლაკის ტყვია... „კიდევ კარგი, რომ
რიკოშეტი იყო, თორემ... ასე
რომ, თუ ფიქრობენ, რომ ჩვენ
მხოლოდ მაგიდასთან ჯდობა ვი-
ციოთ...“ და მე მთელი ძალა მოვიკ-
არიბე, ყოველნაირად მოვაჩვენე თა-
ვი, რომ მეუბროდა მისი, რომ ძა-
ლიან მინტერესებდა ყოველივე
ეს.

გორილამ მოსვლისთანავე გა-
მომხივრა დერეფანში და დიდხანს
მგზნებარედ მიყვებოდა, რეები
დაწვია, სიღვდრს, ცოლს, მეზო-
ბელს... რომ პასპორტი მილიცია-
ში აქვს. „მე მზიარული პაცანა
ვარ, არ მიყვარს, როცა მიწყე-
ბენ...“

ერთხელ გორილა ჩვენს პალა-
ტაში შემოვიდა, თან ხარხარებდა:
— ეს სულელი, თქვენი... სიგა-
რეტი მიყვი: ჭამე, გემრიელია-
მეთქი. სულ შეჭამა!

მოთხრობა

ჩვენ ვლემდით. როდესაც ასეთი
თავხელი გამოჩნდება, კაი მაგარი
თავხელი, და სიცილით ჰყვება,
როგორ ჩაიღინა სისამავედ, ყვე-
ლას გუნება ეშხამება. და ღუმან.
ღუმან იმიტომ, რომ უსარგებლოა
ლაპარაკი. ტაბურეტი უნდა ჩაარ-
ტყა ამ დროს თავში, ესაა ერთად-
ერთი საშუალება, თავხელს შეაგნე-
ბინო, რომ მან სისამავედ ჩაიღი-
ნა. მაგრამ პალატაში არავის უნ-
დოდა მასთან აურხაურის ატყვა.
მას გაეხარებოდა კიდევ ერთი
წინამასწარა მოხუცი, სულით და-
მებუღბელი, მედღასთან მივიდა
და მოუყვა, რომ „მზიარულმა პა-
ცანამ“ ბორიას სიგარეტი შეაჭა-
მა. მედამ ნახა „პაცანა“ და და-
ტუქსვა დაუწყო. „პაცანამ“ დედა
შეაგინა. მედამ ექიმთან მივიარა.
ექიმმა განკარგულება გასცა: გაე-
წეროს რეჟიმის დარღვევისათვის.
— ნახვამდის, ახერებო! — ხმა-
მალა გამოკვეთილი იგი. და გა-
იციანა. არ ვიცი, ვერ დავიწყებ
ტყვიკებას, მაგრამ, ჩემი აზრით,
ჩვენი ყველაზე შორეული წინამ-
რები ძალიან ბევრს იცინოდნენ.
ჩვენი საავადმყოფო ქალაქკარეთ
იყო, ავტობუსადღე ორი კილომეტ-
რი უნდა გველო ტყით. ოთხი კაცი,

რომლებიც შედარებით კარგად იყ-
ვნენ და საკმაო ჯანიც ჰქონდათ,
ადგენენ და „მზიარული პაცინსთ-
ვის“ გზის მოსაჭრელად წავიდ-
ნენ.

ოცი წუთის შემდეგ დაბრუნდ-
ნენ, ონდავ ეტყობოდათ ჩხუბის
კვალთ, მაგრამ კმაყოფილები იყე-
ვნენ. ერთ მათგანს ალბათ დიდხანს
ქენებოდა დალილაებული მარც-
ხენა თვალთ.

ოთხივენი ხმადალა გვიზიარებ-
დნენ შთაბეჭდილებებს.

- ღონიერი იყო..
- ყვიროდა?
- ივინებოდა. დაიწყო ძველ-
ბიჭობა, პერანგი შემოიხია, აქაო-
და, ქურდი ვარო...
- პარამაღზე ბორია გამოჩნდა და
ვიღაცას ხელი გაუწოდა:
- გამალყობა!
- გამალყოობა, ბორია, გამალ-
ყოობა.
- დედიტო მოვა?
- მოვა დედიტო, მოვა.

ცხელა. სით მაინც ქროდეს,
ცოტა მაინც შეინძრეს ეს სულის-
შემუსხვეელი პაერი... ჩქარა წავი-
დოლე ნეტავ აქედან, სადმე!

თარგმან ანწორ აბანდადამი.

● ტრაგედია კი თითქმის რვა ათეული წლის წინათ მიხდა სოფელ ყუბოტაში. მაშინ საქართველოს ორი ნიჭიერი ახალგაზრდის სიცოცხლე დააკლდა. ფაქტი მათი სიცოცხლის აღსასრულისა ისეთ ვითარებაში მიხდა, რომ მიზეზი გამოუძიებელი დარჩა. მაგრამ ამოუცნობი საიდუმლოს გამო ინტერესი საზოგადოებაში დღემდე არ ჩამკვრალა...

ჩვენი დროის მკვლევართა სიტყვით, „კიკნა-ფშაველა“ და გრიგოლ ხერხეულიძე, ორი მეგობარი პოეტი, გაურკვეველი მიზეზების გამო ერთად დაიხოცნენ... (სოლ. ნუცუაძის), „კიკნა-ფშაველა ტრაგიკულად დაიღუპა...“ (ი. ბუკინიშვილი). რა თქმა უნდა, დღევანდელ მკითხველს ასეთი განცხადებანი არ აკმაყოფილებს და ბუნებრივად ებაძება კითხვა: რა მოხდა? როგორ დაიხოცნენ? რაში გამოიხატებოდა მათი დღევანდელი ტრაგიკულობა?.. ერთი სიტყვით, ორჭეხურა მდგომარეობაში ჩაყარდნით მკითხველს კითხვებს რა გამოუღვებს?!

დღეს დიდი მკრეხელობა არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ, იმხანად გავრცელებული ოფიციალური ინფორმაციის თანახმად, პოეტებს სიმინი ბაღურაშვილმა, იმავე კიკნა-ფშაველამ მოკლა მასთან სტუმრად მყოფი ახლო მეგობარი, სტუმრდნით გრიგოლ ხერხეულიძე, ხოლო შემდეგ თვითონაც ტყვეა ირა შულაშვილი.

ვინ იყვნენ ამ განხორციელებული ტრაგედიის მსხვერპლები? რა შესინჯეს მათ თავიანთი სამშობლოს, თავიანთი ხალხს?!.. ანდა იმ დღეს ისე რამ გადაუტრიალათ გონება, რომ ერთმანეთი სასიკვდილოდ გაიმეტეს? მითუმეტეს, რომ მათი პირადი მეგობრობის ამბავი საარაკოდ იყო მიჩნეული. მკვლელობის კონკრეტული მოწმის მოუძებნელობის გამო საქმე წარმოებით შეწყდა. მაგრამ მომხდარი საშინალების მთელი სიმძიმე მხოლოდ ერთს აქილება და ტრაგედიას იოლი ფინალი მოუქმენეს: სიმინი ბაღურაშვილმა ბარბაროსულად მოკლა გრიგოლ ხერხეულიძე! საზოგადოებაში იმხანადაც ზომ სხვადასხვა ვერსიაც ვრცელდებოდა... „კიკნა-ფშაველა გვიღ ხერხეულიძის მკვლეელი არ არის და მესხეთა პირის აუცილებლობას ჰვიჭირებინო“ (გაზ. „სახალხო ფურცელი“, № 637), „მიზეზად სხვადასხვა ვარაუდობას ასახელებენ: პარტიულს, უბრალო საინკლავოს, სამეფურს...“ შურ. „თეატრი და ცხოვრება“, № 3).

ამ დაუწუტებელ მოსაზრებათა შორის, ჩემთვის, როგორც საქართველოს უახლესი პოლიტიკური ინსტიტუტის მკვლევარისათვის, საინტერესოა ცნობა იმის შესახებ, რომ ისინი ზომიერად კამათობდნენ პარტიულ ნიდაგზო. მართლაც, ისინი მიუხედავად ახლო მეგობრობისა, სხვადასხვა პოლიტიკური მიმდინარეობის წარმომადგენლები იყვნენ: გრიგოლ ხერხეულიძე მტკიცე სოციალ-დემოკრატიულ განხლათ, ხოლო სიმინი ბაღურაშვილისათვის ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის პოზიცია იყო მისაღები.

აქ საეჭვო მართლაც არაფერია, ვინაიდან მომხდარ ტრაგედიასთან დაკავშირებით იმ დღეებში გამოქვეყნებულ მასალებში ყველაფერია რელიგიურად არის წარმოჩენილი. ამასთან ერთად, ისიც ზარკასმით უნდა აღინიშნოს, რომ, გარდა სხვადასხვა პოლიტიკური წრეწამსსა, მათ ერთი რამ აახლოვებდათ— ეს იყო უდიდესი სიყვარული პოეზიისა, რომელსაც ორივენი ხარკს უხდიდნენ. კიკნა-ფშაველას პოეტურმა სიტყვამ ერთბაშად მიიქცია მკითხველთა ყურადღება და საზოგადოებამ მასში ნაღდი ნიჭის შემოქმედი დაინახა. თავის პოეტურ შესაძლებლობებში დარწმუნებულმა, დიდი ფშაველის პატარა მიმდევ-

ტრაგედიის მიზეზი დღევანდის უსწორობა

რად აღიარა თავი და კვი ლიტერატურულ ფსევდონიმად „კიკნა-ფშაველა“ აირჩია. უნდა აღინიშნოს, გრ. ხერხეულიძის, იგივე „ანხლის“, პოეტურ თუ პირადად საზოგადოებებსაც თავისი მკითხველი ჰყავდა. მან 1911 წელს, ოცი წლის ასაკში, საკუთარი ლექსების პატარა კრებულსაც კი გამოსცა „პირველი სხივის“ სახელწოდებით...

სიმინი ბაღურაშვილი დაიბადა 1889 წელს, თიანეთის მაზრის სოფელ ყუბოტაში, მრავალშვილიანი გლეხის ოჯახში. პირველწყობითი განათლება თიანეთის ორკლასიან სკოლაში მიიღო. შემდეგ თელავის სასულიერო სასწავლებელში დაამთავრა და, როგორც საუკეთესო მოსწავლეს, რეკომენდაცია მისცეს სახელმწიფოს ხარჯზე თბილისის სასულიერო სემინარიაში გაეგრძელებინა სწავლა.

აღსანიშნავია, რომ იმ დროის თბილისის სასულიერო სემინარიის მოსწავლეები უშვებდნენ ხელნაწერს ჟურნალს „შუქს“, რომლის რედაქტორი ვალაკტორი ტაბიძე იყო. ამ ჟურნალში, რედაქტორის ნაწარმოებთა გვერდით, კიკნა-ფშაველას, დემონის (ქურუ ქათარაძე) და სხვათა, ლექსებიც და ესკიზებიც ქვეყნდებოდა.

სემინარიაში გაემეფებელი იფუხტური რეჟიმის გამო არაერთი მოსწავლე ნადევრად სტუმრდება მის კვლევებს. ასე მოიქცა სიმინი ბაღურაშვილიც.

სემინარიაშიტოვებული ს. ბაღურაშვილი 1908 წელს, ვაჟა-ფშაველას დახმარებით ახრგვობს თბილისის სათავადაზნაურო გიმნაზიაში შესვლას.

გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ კი იგი დორპატის (ტარტუს) უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუმრდნით ხდება. მისი არსებობის ძირითადი წყარო საზოგადოების მიერ დანიშნული სტიპენდია — 15 მანეთი ყოფილა, რომლის გზავნა შემდგომ, რაღაც მიზეზების გამო შეწყვეტილია... გამოუკალ მდგომარეობაში ჩაყარდნის, უნივერსიტეტის მიტოვებაც კი გადაუწყვეტია. მაგრამ ქართველ სტუმრდნთა სათვისტომოს წევრები, პირველ რიგში კი გრ. ხერხეულიძე, ამოსდგომიან მხარში და განზრახვაზე ხელი აუღლებინებთა.

1916 წლის ზაფხულშიც ერთად დამბრუნებულან სამშობლოში. სიმ. ბაღურაშვილი თითქმის ორი თვე დარჩენილია თბილისში ხერხეულიძეების ოჯახში, ხოლო შემდეგ ყუბოტაში წაუყვანია მეგობარი, სადაც თავიანთი შემოქმედებითი საქმიანობით მთელი თიანეთის საზოგადოების მოწონება დაუმსახურებოდა.

და აი, 13 ივლისის იმ საბედისწერო დამეს მით არაერთი ჩანაწერის საშუალოდ დაიგუხტო...

ამ ფაქტთან დაკავშირებით იოსებ არამთავილი (ი. იმედაშვილი) ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრებაში“ ადგილს უთმობს ოფიციალურ ცნობას, რომლის მიხედვითაც გრიგოლსა და სიმინის კამათი მოხვლიათ, რაც ჩუბუბში გადახრდილა. ხერხეულიძეს, როგორც სტუმარს, იმაგარ მასპინძელთან ყოფნა საჭიროდ ვერ მიუჩნებია, აუღია თავისი ბარჯი და წამოხულა. კიბეზე დასწვია ბაღურაშვილი, თავში ცუელი ყუთი ჩაურტყამს, ხერხეულიძე იქვე გარდაცვლილა, ხოლო სიმინი სახლში შემბრუნებულა და თოფით თავი მოუკლავს.

...თვით ხერხეულიძის მშობლებსაც ეს ვერსია შეუძლებლად მიუჩნევიათ.

„სინამდვილე კი არა ჩანს და ტრაგედია ესე ღრმა საიდუმლოებით არის მოცული“.

ანალოგიური ხასიათის ცნობებია გამოქვეყნებული სხვა ბეჭდურ ორგანოებში. („სახალხო საქმე“, „საქართველო“, „თანამედროვე აზრი“). ყველა მთავანი, პირველყოფისა, უდრედს გულსტიკვილს გამოთქვამს მათი სიცოცხლის ასეთ ტრაგიკული დასასრულის გამო.

იმ დღეებში გამოქვეყნებულ წერილში ი. იმედაშვილი რამდენიმე სიტყვით ხატავდა მათ პოეტურ პორტრეტებს.

კიკნა-ფშაველას შემოქმედების შეფასების პირველი ცდაა კოიი აბაშიძის წერილი, რომელიც გაზეთ „სახალხო ფურცლებშია“ დასტამებული. მისი თქმით: ტრაგიკულად გარდაცვლილი მგოსანი, მხოლოდ ახლა იკიდებდა ფეხს ჩვენს ლიტერატურაში.

მოვივანებთ დიდი გალაკტიონი კიკნა-ფშაველას შესახებ აღნიშნავდა „ჩემი სამწერლო მიღწეულების დაწვეების წლებში, ახალგაზრდა პოეტებიდან მომწონდა კიკნა-ფშაველა. მართალია, იგი ტრადიციული იყო თავის შემოქმედებით, მაგრამ მაინც მაძიებელი პოეტი. ადრე დამთავრა ტრაგიკულად თავისი ცხოვრება. რომ დასცლოდა, იგი უბეჭველად ახალ სიტყვას იტყვოდა ქართულ პოეზიაში“.

თიანეთში დატრიალებულ ტრაგედიას ფართო გამოხმაურება მოჰყვა თბილისის საზოგადოებაში. ეს არც იყო გასაკვირი. ერთ-ერთი მსხვერპლი გრ. ხერხეულიძე ზომი თბილისის მკვიდრი იყო! განსაკუთრებით აქტიურობდა სოციალ-დემოკრატიული პარტია. მათ ფურცლებზე გამოქვეყნებული მასალები მკითხველებს მოუთხრობდნენ მხოლოდ გრ. ხერხეულიძეზე, როგორც გამოჩენილ სოციალ-დემოკრატზე, მარქსის თეორიის საუკეთესო მცოდნეზე, სახელგანთქმულ პროპაგანდისტზე... მაშინ, როცა კიკნა-ფშაველას მიჩინვდნენ ვერცა, დაუღობოლ და გულიოორტე ადამიანად... დაავიწყდათ, რომ არსებობდა უდანაშაულობის პრეზუმცია: ვიდრე მართლმსაჯულებას საბოლოო სიტყვა არ უთქვამს, მანამ ვინმესთვის ბრალის დადება როგორც სამართლებრივად, ისე ზნეობრივითი-კურად დაუშვებელია...

ახლა ორიოდე სიტყვით გრ. ხერხეულიძის შესახებაც. იგი დაიბადა 1891 წელს თავად ზურაბ ხერხეულიძის ოჯახში. ნაძალადევი, სადაც ისინი ცხოვრობდნენ, მუშათა რაიონი იყო.

გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ გრ. ხერხეულიძე დიპლომატის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტის სტუდენტი ხდება. აქ კიდევ უფრო განმტკიცებულა გიმნაზიაში დაწვებული მისი მეგობრობა კიკნა-ფშაველასთან. გრ. ხერხეულიძის „დილოურების“ გაცნობა შესაძლებლობას ვეძლევის დაავიწყდათ, რომ ისინი, მართლაც გულწრფელი მეგობრული გრძნობით ყოფილან ერთმანეთთან დაკავშირებული. თუმცა ყოფილა შემთხვევა, როცა მძიმე ისევარულით გატაცებული, ზოგჯერ კიდევაც „წუხარეობლობათ“ (ჩვენი ტერმინთა გრიგოლი წერს ერთმანეთისათვის, მაგრამ ეს „წაზნაოლარა“ მათი ერთსულოვნების შემართებით სიმს იმდენად არ ჭკიმადა, რომ იგი გაწყვეტილებო).

ზაფხულის არდადეგების დღის გრ. ხერხეულიძე ყოველთვის თბილისში ბრუნდებოდა და ნაძალადევის რაიონში სახალხო საქმეს ემსახურებოდა: კითხვობდა ლექციებს, მონაწილეობდა სენისმოყვარულთა წარმოდგენაში, წერდა და აქვეყნებდა სტატიებს მუშათა საჭიროებოლთ საკითხებზე...

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, გრ. ხერხეულიძე პოე-

კიკნა ფშაველა და
პრიგოლ ხიხუაშვილი

ზიის მსახურიც იყო, მაგრამ საზოგადოების ყურადღებას უფრო პუბლიცისტური ნაწერებით იქცევა.

...იმ დღეებში, როცა მომხდარი ტრაგედიათ ვულმერტული საზოგადოება „ორი ნიჭიერი ახალგაზრდის უდროოდ“ დაღუპვას დასტიროდა, ოფიციალური ხელისუფლების მიზეზით, კიდევ ერთი ამორალური და ამასთან არაქრისტიანული ფაქტი მოხდა: ივლისის სიცხე-პაპანაქებაში კიკნა-ფშაველას ახლობლებს კვირაზე მეტი ხნის განმავლობაში მისი გვაპის მიწისთვის მიბარების უფლება არ მისცეს. გაზეთ „სახალხო ფურცლებში“ გამოქვეყნებული პატარა ინფორმაციის ფუნდობა დღესაც კი სისხლს მარღვებში გაუფინავს ადამიანს:

„კიკნა-ფშაველა გვაპი მიწას მიბარეს მხოლოდ მუბათს, 30 ივლისს, გარდაცვალებიდან 17 დღის შემდეგ. იგი მთლად გაიხრწნა, ფრწხლდეს დასცივდა, თავი მოკვდა და სუნე ადამიანს აღწობდა.“

პროკურორთან გაგზავნილი ამის საქმე მოსასობად არ იქნა შეწყვანებული. დაიწყო ზემომოვრედ გამოძიება. კიკნა-ფშაველის გვაპი გასჭურეს, მეოვრედ პოლიცია თავს დაესხა ბაღურაშვილის სახლს და დაისისლიანებულ ვიდაციც პერანგს ეძებდა. მოწმეების ჩვენების ჩამორთმევა წწარმოებს“ (იხ. „სახალხო ფურცელი“ № 645, 1916 წ.).

„ნუთუ ამ ტრაგედიას საიდუმლოების ფარდა არ გადაეხსნება? — მიუთითებდა ოსებ იმედაშვილი და განაგრძობდა: „სინდისის მხილვა მოითხოვის ამ საიდუმლო ტრაგედიის კვანძის გახსნას... ეს საჭიროა ჩვენი საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისათვის“.

სამწუხაროდ, 80 წლის წინათ მომხდარი „საიდუმლო ტრაგედიის კვანძი“ დღევანდელამდე საიდუმლოდ არის დარჩენილი... მიუხედავად ამისა, მაინც მიზანშეწონილად ვცანიტ ერთხელ კიდევ გაგვეხსენებინა იგი ჩვენი საზოგადოებისათვის.

მისხალ-მისხალ

პიტნა

იყო დრო, როცა ადამიანობა სუფევდა — მაშინ შეიძინეოდა ჩემი შემოქმედება; ახლა იგი პიტნა შეიქნა სახედრის ცხვირზე.

ტრაპეზია მინებასატანით

მე — აღმნიანი — ვწერდი ადამიანზე ადამიანისათვის.

რალა ვწერო დღეს ამა ცხოვრებით გაპირუტყვევებულმა ამა ცხოვრებითვე გაპირუტყვევებულზე მითვე გაპირუტყვევებისათვის.

თვალნი

ცოცხლები მკვდრებს უზუჭავენ თვალს; მკვდრები ცოცხლებს უხელენ თვალს.

კაბინეტური

იქ ბრძოლა მიწვედა ველურ ფაშობიან, აქ მიწვეს ბრძოლა კაბინეტურთან.

იეპლი

სხდომის პრეზიდენისაკენ ზოგი იმედით ველეგელობს — იქნებ შემამჩნიონ და დამაწინაურონო; მე — აქვს, თუნდაც ზოგიერთს, წაითხული ჩემი ნაწერები?!

სუნამო

ქაშაყის სუნამო ძმარია (საღლა ლატაკათვის ან ერთი ან მეორე).

კლასიკა

არის მუსიკა, წარმავალ თაობას განვლილი გზისაკენ რომ მიახედებს მოუბრუნებელი ჭაბუკოის მოსაგონებლად — კლასიკა.

მწვერვალები და უზსკრულები

ჩემს არქივში მწვერვალებიც არის და უფსკრულებიც, აღიარებაც და ჩაწინვლაც, სიყვარულიც და შურისაგან გაბოროტებულნი სიმულვლიც...

ბაგომცეაველს

ისეთ კუბოში ნუ ჩამდებთ, რომ ვყანვალედე — უმცირეს უანრში ვმუშაობ და წიგნის ფორმატიც უმცირესი მარგუნეთ.

აგუგუი

ცისკრის წარების რეკა აღიონს მათ: წყნობა, თავი მოქონდა ერთს.

მე კი ბუღბუღლის ხტენაზე ვიდიდებო, მებრახახებოდა მორცე.

ვდღუმი, სანაგვი მანქანის გრღუნ-გრაილით განხივრებულ რანდს, რაღა მეთჟოლა?!

ფრთაფარდატა პელებივით მონარნარე, ტანაღვა მოციკაკვიე ქალწოლები ერთმანეთს გადაეწვენ, თეთრ ქათიხად გაეკრნენ ფიცარნაგ.

თეთრად გადაიბენტა სცენა. გარეთ წამთარი იყო. ხარდნიდა.

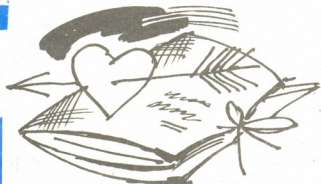
ამ უჯღღარო წუთისოფელში ხბლა ქონდა ხანუგეშო, ეს ღღრჩი წეცა და შენი ლამაზი თვალევი რომ მარგუნა ბედმა.

ვაშე, ბოლოს ამასც უაღაღა დავდი!

• უვაგ-ყორნების ხაქიგანი რომ არ განიხებ, გამოფიტული სხეული ხამარემდე მივიტანო, ერთი სული წაქვს.

• მიდიოდა ცხვარი. მიბლაოდა უკან ათალწუწმენილი უქოვარი მიდორი...

• სიყრმის მიგობარს შევხვდი. მიხვდი, დავებრებუღვარ.

• მაგიაღუე ქალღმღესი გაიწრაღა. რედაქტორს სათუაღუე გაიკეთა, წაიკითხა. ჩიქარქილა და ატვრის უოსრა:

— გზენება აკლია, სხვა გზა არაა, ვინმე უნდა შეიყვარო.

ქეჟუნი დოქდა. ვილაც გაიცილო. გამოუტყდა, ლექმებს ვიხსავ, გზენება აკლიოღა...

გოგო ბაღონდა, მარგამ კარზე მომღვარ ბედს წიხლი არ უკრა.

ვიძს კი შეუყვარაღა და... წერარზე ბეღი აიღო...

• სცენური გზა ავირჩიე. ყოველ ახლ წიღს თოვლის პაპას ვახსივრებდი. ბავსეებს მისწონდა ჩემი მოჩვენებოთი, უაღლი მარტრეტი. რა წინაშეღვლა მქონდა, ეს ზომ თამაში იყო! ნიღაბს მოვიხსნიდა და ისევე ის ბჭი ვიყავი.

ახლა კი დავებრდი, დამიწუნეს, თოვლის პაპად ვეღარ გამოდგებო...

1918 წელს, ალტონში, ილინიისის შტატში დახდებული ამერიკელი რიგების პერსონალს უოლდო დევიდს ეძღვნა წიგნი მაღალ ადამიანად ითვლება. ახალშობილი 8 1/2 ვიჯეტისა იყონდა. ორი წლის ასაკში ოპერაცია გაუკეთეს, რის შემდეგაც დაწყო სწრაფი ზრდა და 8 წლისა უკვე 9 ფუტის (1,8 მ.) სიმაღლის იყო და 169 ვიჯეტის იყონდა. 9 წლისას 6 ფუტისა და 3 დიუიმის (1,8 მ.) სიმაღლის. 170 ვიჯეტის წონის მამამისი, ალტონის მეიო ზურგზე შეხებული ახვავდა თავიანთ ხახლის კიბეზე. 18 წლის ასაკში უნაწილად, ართურმა თავისი დროს, მხოლოდ იდგის სისწრაფით მოზრუნული ბიჭები თუ გადახატებულნი.

17 წლის 8 ფუტისა და 1/2 დიუიმის (2,45 მ.) გოლიათზე იმდენ ამყარებდა სკოლის კალაბურთის გუნდში, რადგან ურველთვის ანგარიშს ხსნიდა.

უოლდოს ორი ძმა ტანდაობით არ გამოირჩეოდა. და მანც, ეს ბუმბუკაზი, რომელიც 491 ვიჯეტისა იყონდა ხოცრად მსუბუქი იყო თავისი აღწავლობით. ცირკში არასდროს გამოუყვანია. წიღებამართალი დადიდა, სთავალ შეინერია და ინტელიგენტის იერს ანიჭებდა. სადა ტანისათვის და ფეხისათვის სპეციალურად უპყვავდნენ.

1940 წელს 8 ფუტისა და III დიუიმის (2,72 მ.) სიმაღლის ვახდა, 9 დიუიმზე (2,9 მ.) და ისტორია მოიხსენიებდა, როგორც ერთადერთი ადამიანს, რომელსაც 9 ფუტისა (2,74 მ.) სიმაღლისთვის ოდესმე მოუღწევია. მაგრამ მალე ფეხში ინფექცია შეეჭრა, რაც, იოვანის სუსტი კვების გამო, გაუარესდა. 1940 წლის 15 ივლისს გარდაიცვალა. ერთი თვის შემდეგ კი აღმოჩინეს პენიცილინი, ერთადერთი საშუალება, რაც უშველიდა.

დასაფლავებს მშობლიურ ქალაქ ალტონში, ჩაასვენებს 10 ფუტისა და 9 დიუიმის (2,82 მ.) სიგრძის, 82 დიუიმის (81,8 სმ) სიგანის კუბოში.

ს. მ. ჩარლის მეორე, ზუსტად სკვდომის წინ, აიღებულ ზომების სასურველად, ცნობილ მხატვარ ჩეიმის ფულდას-მით დაშვებულმა ამოზომარტოვულმა მოდელმა მსოფლიოში წითარა. ტურისტებს თვალში თუ მოგვდამთ წარწერა: „ვებებიერთა ადამიანი ატლანტიკენ მდინარესა“, გინწუნებთ, რომ უნარმანარა პუბლიკა ჩავენუნებულ გოლიათს გეგმანე აქვთ. ფინეთის დედაქალაქ ჰელსინკის ქუჩაში გამოცემილი პლაკატის გარშემო შეყრილი იდენტური ზაღის ტრანსპორტის მოძრაობას აფერებდა, ბრბო ჩოქლეტებს, ბუბლად, ვერ გაეგო, ცხად იყო თუ სინამარ.

ირლანდიის მოავრობამ დაამტკიცა ინტელიგენციის ორმხრივი ხელშეკრულების პრაქტიკა, რომლის მიხედვითაც საფეხბურთო სულიგნები, ინგლისის ან უელსის სახამართლოებმა რომ გახამართლეს, დაუფრთხილოდ უნდა დააკავონ და ბრიტანეთის პოლიციას გადასცენ. ეს დადგენილება პირველად ატლანტიკის შევიდა მდინარეში. მის შექმნაზე მას შემდეგ დაიწყო ფეხბურთის თეატრალიზი დღეობის „ილენდაუნ როულერ“ ირლანდიისა და ინგლისის ნაკრებების ამხანაგრო შეხვედრა შეტყობა კომპანიების გამაქმნავარებულმა ჩხუბმა ჩაშალა.

პროტესტანტიზმის ნაკრების წევრი კარლოს სეკრეტარიუ მადრიდის „რეალში“ გადავიდა. ესამიწებმა მასში ორი მილიონი დოლარის გადახადეს. სეკრეტარიუ „რეალის“ ახალი მფარველის ფაბიო კანელიოს მიუხედავ შენაქნაზე უდროდეს, შუტერის, კარლუშის, ალტონისა და მიანტოვიის უმედოდ.

შვიტბარბის შტაბ-ბინაში უფრო გადაწყვიტა, რომ ჩემპიონა ლიგის 16-დან 24 გუნდამდე გაზრდა სამი წლით შეუტრბდება, თუ ევროპული კლუბების სხედავ გადატვირთულ კაღდნარში დამატებითი მატჩების აღდგო არ გამოინახება. ლიგის გაზრდა კი 1997-98 წლების სეზონისათვის იყო დაგეგმილი და ამარბდნენ ოთხი ექვსეუბ გუნდამდე ჩატვის შექმნას.

ინგლისის ჩემპიონმა „მანჩესტერ იუნაიტდმა“ ივიდა ორი ნორვეგიელი ფეხბურთელი ჩონი იონსენი და ოლე გუნარ სოლსკიარი. მიველი ოსმენის ბუთი წლით „ბუშქოთაშისაგან“ შეიძინეს, 1,87 მილიონ დოლარად, თავდასხმეული სოლსკიარი კი ნორვეგიული „გოლდენდ“ მ.მ. მილიონად გადადეს.

ბულგარბარბის ნაკრების მწვრთნელის თანამდებობიდან გათავისუფლების ცნობილი დმიტარ პენევი. მასვე მიაყვარეს მძიმეწული ლუბო, რომლის შესახებაც კლუბმა შეტყობინება ბევრი მწარე-მწარე სიტყვებით აიხსნა. მათუდევად ბულგარბარბის ფეხბურთის ფედერაციის პრეზიდენტის ივან სლავკოვის ქებისა, პენევი პრესამ სახტკად გააკრიტიკა, უპირველესს ყოვლისა, იმის გამო, რომ თმეცა ამყარად უხერხი ფორმაში იყო, მინც ათამაშა თავისი საუვარელი ძლიწული. აქ ისიც უნდა აღინახოს, რომ სოლის აეროპორტში თვით ლუბოცა არ დაიშურა მავანია მისამართით შევებ-შევაბი სიტყვებით.

ინგლისის ფეხბურთის ასოციაციის ახალ თმეჭედომარე ჰუკეს. იგი 61 წლის იურბიტ, „საუთმემბლონის“ ვიცე-პრეზიდენტი კეით უაქშენია. მან თმეჭედომარბის პოსტზე შეცვალა ბერტ მობლინი, რომელმაც ამ თანამდებობაზე მთელი 15 წლიწადი იმუშავა.

პროტესტანტიზმის ჩემპიონმა „პორტუგ“, რომლის მწვრთნელი ზობი ბოსხინი „პარსილონაში“ გადავიდა, მის ნაცვლად ნაკრების თმეჭედი ანტონიო ოლივეირა მიაწვია. ახალმა ხელმძღვანელმა ორწლიან კონტრაქტს მიაწერა ხელი.

რუსბარბის ნაკრების მწვრთნელი ოლეგ ოსმენიცივი გათავისუფლების თმემდებობიდან და მის ნაცვლად ზორის იგნატევი დაწინაწინეს. რუსეთის საფეხბურთო კავშირის პრეზიდენტმა ვაჩესლავ კოლოდკოვმა ვიანახა, რომსაცვება ამოცანას თავი ვერ გაართვა და ევროპის ჩემპიონატზე გუნდის წარუმატებლობა ძირითადად მისი ბრალია. მთავარ შეცდომად კოლოცკოვმა

პროტესტანტიზმი მცველი ფერინანო ნელსონი 27 მილიონ დოლარად ლინსახონის „სპორტივდენს“ ინგლისის „ასტონ ვილაში“ გადავიდა. 26 წლის მოთამაშე მათვის ქვეყნის წამოწეში ბუტერბი იხამარება.

სპორტული კალენდროსკოპი

ოთხი წლის ნინოს პერსონალური გაპოფენა

ელენე ახვლედიანის სახლ-მუზეუმში მოეწყო პატარა ნინოს ბარნაბიშვილის ნამუშევრების პერსონალური გამოფენა. პატარას ვამპობით, რადგან, იგი მხოლოდ 4 წლისაა. ნინო 1991 წლის 26 დეკემბერს, ქართველი ერისათვის იმ ავადმოსავლელ დროს დაიბადა. ტყვიებისა და ყუმბარების ამპურზენ ხმაურს ერთვოდა ამქვეყნად ახლად მოვლენილი გოგონას ტირილს მიმსგავსებული ხმა. საოცრარია, მაგრამ ფაქტია, რომ ბავშვი ძალზე ემოციურია და თუ კარგად დააკვირდებით, მის თვალებში ჩაუვებულ რაღაც ილუმინალურ სივრცეს დაინახავთ.

ის იყო ნინომ ორ წელს გადაბოჯა, რომ ბავშვმა ფურცელი და აკვარელის საღებავები მოითხოვა. ამ დროიდან იწყება მისი, რო-

გორც პატარა მხატვრის, შემოქმედებითი გზა. ნინოს „მოღვაწეობა“ მრავალგანყოფიანია. იგი ხატავს მრავალფეროვან ბუნებას კომპოზიციებს, პეიზაჟებს, პორტრეტებს. თემატიკაც მრავალფეროვანი აქვს. ამასთანავე, მისთვის უცხო არ არის რელიგიური თემაც. ბავშვი თითქოს გრძნობს ღმერთის ძალასა და სიდიადეს.

მაინც რითია საინტერესო ეს პაწია შემოქმედი? უპირველეს ყოვლისა, საკუთარი ინდივიდუალური ხედვით, მსუყე კოლორით, ლამაზად აგებული კომპოზიციებით. საოცარი დინამიკობა, პლასტიკა, სიციცხლსუნარიანობა იგრძნობა გოგონას ნამუშევრებში.

განსაკუთრებით დიდ შინაგან დატვირთვას ინარჩუნებს სურათების ისეთი სერია, როგორიცაა „ღვთისმშობელი“, „ჯვარცმა“, „გოლოთა“, „სააღდგომო ნატურბორტო“.

პატარა ნინო უკვე სამი გამოფენის მონაწილეა. პირველი გახლდათ ელენე ახვლედიანის სახელობის ბავშვთა გალერეაში გამართული სააღდგომო გამოფენა, რომელსაც საქართველოს საპატრიარქოს წარმომადგენლებიც ესწრებოდნენ. ნინომ, როგორც ერთ-

ერთმა საუკეთესო ავტორმა, საქართველოს პატრიარქის ილია II-ს სარეზიდენტო მიიღო ლოცვების წიგნი და სპეციალურად დამზადებული სახელთი. ამ გამოფენას მოჰყვა მისი მისი ნამუშევრების პერსონალური გამოფენა. ამასწინათ კი, კვლავ ელენე ახვლედიანის სახელობის ბავშვთა გალერეაში გაეროს ევროლით გამართა გამოფენა თემაზე: „გვიპეტე ბავშვების თვალთ“. ეს უკვე საზოგადოების წინაშე ნინოს შესამეღ წარდგენა იყო. ნინომ მისთვის დამახასიათებელი უშუალოდ თქვენს სურათები პირდაპირ, რამაც კონკურსში გამარჯვებულის სახელი მოუტანა. აქვე უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ საქართველოს კულტურის სამინისტროს თაოსნობით ამ გამოფენაზე გამარჯვებულები თავიანთი ნამუშევრებით მივლენებულნი იქნებიან ევროპაში ბავშვთა საერთაშორისო კონკურსში მონაწილეობისათვის.

ქეთილი და ლამაზი ყოფილიყოს პატარა ნინოს შემდგომი შემოქმედებითი გზა.

ნაზი რატიშვილი

„დროშა“ № 5-ში გამოქვეყნებული პროზორების პასუხები

- თარგუმალ: 11. პარადოქსი; 18. ესკადრონი; 14. პალტროსი; 15. ოჩენი; 16. ამოკი; 17. გალტო; 19. ალბატრონი; 20. კლავია; 28. ჭეში; 28. ტრიტონი; 29. თარგი; 31. ვალდებულებები; 32. მიანი; 33. სვირინი; 33. თვარგი; 33. რატუსი; 36. აფროდიტე; 40. ახლი; 41. ალაბამა; 42. იანგი; 42. ბრუკლინი; 44. ალფა; 49. მოქერი; 50. დე. მონტელი; 51. ხელვა; 52. გოლდი; 54. ხაარი; 56. ხაბრინი; 57. მიწოდებები; 58. ნოქტიურნი.

- შემაღალ: 1. შტროტი; 2. ეტრო; 3. ადრესტი; 4. აქტი; 5. ნაბეტი; 6. ხეფოსი; 7. აკრა; 8. აფსოკატი; 9. კოლი; 10. რიგელი; 12. ვენტურა; 18. ამფიბოსი; 21. კომპანია; 22. ბრეგელი; 23. ანათემა; 24. ტორტი; 25. პროფიტი; 27. იარდი; 29. თაროტი; 30. ოჯანი; 32. პილა; 37. აბსოლუტი; 38. ანურტი; 39. ამიტალი; 46. ტრიუმი; 46. პენსია; 47. ევენა; 48. ლექცია; 52. იანი; 53. იაგი; 54. სიკი; 55. იერი.

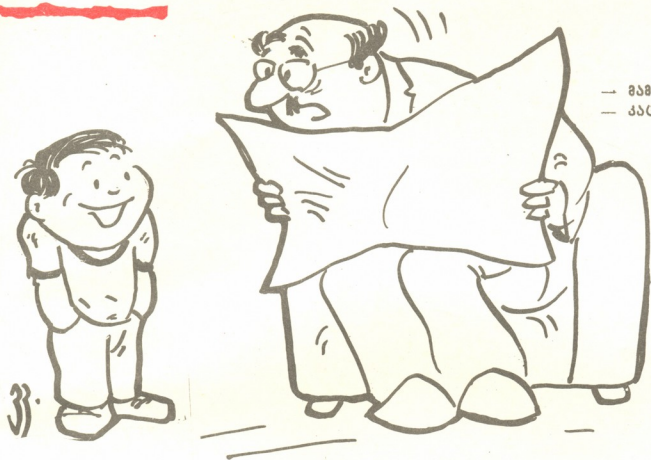
ბარბანის პირველ გვირგვინს, ჩემი შვილიშვილი სანდრო. ფოტო ბონდო დვალისვილი და პატარა ნინო.

რედაქციის ვისაგარეთი:

880008. თბილისი 8, რუსთაველის პროსპექტი 42.
ტელეფონები, სარედაქციო კომპიუტერის თანაგრძობის — 09-54-66; პასუხისმგებელი რედაქტორის და პენსიონირებისათვის — 09-54-66

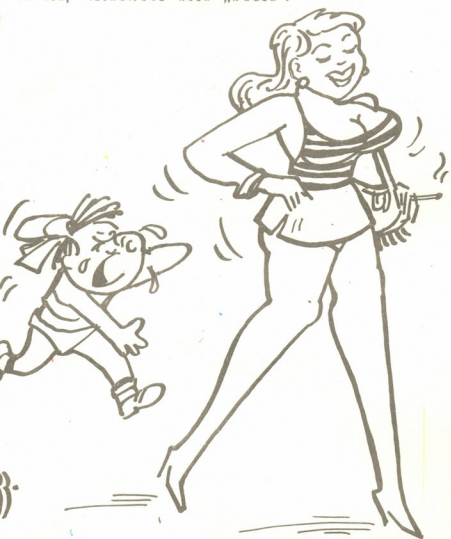
Ежемесячный независимый общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» (на грузинском языке). 380096. Тбилиси, ул. Костава, 14. Типография газетно-журнального издательства «Самшобло». Адрес редакции: 380008 Тбилиси, 8, пр. Руставели, 42.

რედაქციაში უფოსული ახალა აპირის ბი უხრუნველა.

— მაგნი, რა არის ზღაპრების გულმა?
— კაცს რომ დაპირდებამით გაგუდავ, შვილო.

— დედა, დამიბრუნე ჩემი „იუპია“.

— მაგნი, ჩემი ინსტიტუტში მოწყობა ჩემი ფონა ფული დაჯდა.
— შენი არა, ჩემი ფონა.

აიპინა

